

U S T A W A

z dnia

o zalegalizowaniu pobytu niektórych cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i ustawy o cudzoziemcach

Art. 1. Ustawa określa zasady zalegalizowania pobytu cudzoziemców przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:

- 1) nieprzerwanie co najmniej od dnia 20 grudnia 2007 r., których pobyt na tym terytorium w dniu wejścia w życie ustawy jest nielegalny;
- 2) nieprzerwanie co najmniej od dnia 1 stycznia 2010 r., którym przed tym dniem została wydana ostateczna decyzja o odmowie nadania statusu uchodźcy, zawierająca orzeczenie o wydaleniu, i których pobyt na tym terytorium w dniu wejścia w życie ustawy jest nielegalny;
- 3) wobec których w dniu 1 stycznia 2010 r. trwało postępowanie w sprawie nadania statusu uchodźcy wszczęte na skutek kolejnego wniosku.

Art. 2. 1. W postępowaniach w sprawie udzielenia lub cofnięcia cudzoziemcom, o których mowa w art. 1, zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony na okres 2 lat, a także po udzieleniu tego zezwolenia, stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071, z późn. zm.¹⁾) oraz art. 59, art. 60 ust. 1 i 3 – 5 oraz 6 i art. 62 ust. 3 – 7, 8, 8a i ust. 9 pkt 2 i 3 lit. b ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r.

o cudzoziemcach (Dz. U. z 2006 r. Nr 234, poz. 1694, z późn. zm.²⁾) oraz przepisy wydane na podstawie art. 63 ust. 1 tej ustawy.

2. W postępowaniach, o których mowa w ust. 1, przy wykonywaniu czynności mających na celu ustalenie okoliczności, o których mowa w art. 3 ust. 2 pkt 3 i 4 lub art. 13 pkt 2 i 3, nie stosuje się art. 79 Kodeksu postępowania administracyjnego.

3. Udzielenie albo odmowa udzielenia zezwolenia, o którym mowa w ust. 1, następuje w drodze decyzji administracyjnej.

Art. 3. 1. Wojewoda właściwy ze względu na miejsce pobytu cudzoziemców, o których mowa w art. 1, udziela zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony na okres 2 lat, jeżeli wniosek o udzielenie tego zezwolenia zostanie złożony w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

2. Cudzoziemcowi odmawia się udzielenia zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony, jeżeli:

- 1) nie spełnia wymogów do udzielenia tego zezwolenia;
- 2) jego dane znajdują się w Systemie Informacyjnym Schengen do celów odmowy wjazdu i zostały wpisane przez inne państwo obszaru Schengen;
- 3) w postępowaniu w sprawie udzielenia tego zezwolenia został złożony wniosek lub zostały przedstawione dokumenty zawierające nieprawdziwe dane osobowe lub fałszywe informacje;
- 4) w postępowaniu w sprawie udzielenia tego zezwolenia, w celu użycia za autentyczny, podrobił lub przerobił dokument bądź używał takiego dokumentu jako autentycznego;
- 5) wymagają tego względy obronności lub bezpieczeństwa państwa albo ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego lub interes Rzeczypospolitej Polskiej;
- 6) jego dane znajdują się w wykazie cudzoziemców, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest niepożądany, zwanym dalej „wykazem”, i zostały umieszczone

na podstawie art. 128 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach.

3. Od decyzji odmawiającej udzielenia zezwolenia, o którym mowa w ust. 1, przysługuje odwołanie do Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców, zwanego dalej „Szefem Urzędu”.

4. Pobyt cudzoziemca uznaje się za nieprzerwany, jeżeli nic innego nie wynika z zebranego materiału dowodowego lub z okoliczności sprawy.

5. Pobytu cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej podczas postępowania w sprawie udzielenia zezwolenia, o którym mowa w ust. 1, oraz na podstawie tego zezwolenia nie zalicza się do okresu legalnego i nieprzerwanego pobytu cudzoziemca na tym terytorium, uprawniającego do uzyskania zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego WE.

Art. 4. Jeżeli termin do złożenia wniosku, o którym mowa w art. 3 ust. 1, został zachowany i wniosek nie zawiera braków formalnych lub braki formalne zostały uzupełnione w terminie, wojewoda zamieszcza w dokumencie podróży cudzoziemca odcisk stempla, który potwierdza złożenie wniosku o udzielenie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony.

Art. 5. 1. Jeżeli termin do złożenia wniosku, o którym mowa w art. 3 ust. 1, został zachowany i wniosek nie zawiera braków formalnych lub braki formalne zostały uzupełnione w terminie, pobyt cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej uważa się za legalny do dnia, w którym decyzja w sprawie zezwolenia, o którym mowa w art. 3 ust. 1, stała się ostateczna.

2. Jeżeli termin do złożenia wniosku nie zostanie zachowany, wojewoda pozostawia wniosek bez rozpoznania.

3. Przepisu ust. 1 nie stosuje się w razie zawieszenia na wniosek strony postępowania w sprawie udzielenia zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony.

Art. 6. 1. Jeżeli dane cudzoziemca ubiegającego się o udzielenie zezwolenia, o którym mowa w art. 3 ust. 1, znajdują się w wykazie, wojewoda przed wydaniem decyzji o udzieleniu zezwolenia zwraca się do Szefa Urzędu z wnioskiem o przekazanie informacji o podstawie prawnej i uzasadnieniu faktycznym umieszczenia danych cudzoziemca w wykazie.

2. Szef Urzędu udziela wojewodzie informacji o umieszczeniu danych cudzoziemca w wykazie, terminie obowiązywania wpisu, podstawie prawnej i uzasadnieniu faktycznym wpisu.

3. W przypadku wpisów umieszczonych na podstawie art. 128 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach Szef Urzędu nie udziela wojewodzie informacji o uzasadnieniu faktycznym wpisu.

Art. 7. 1. Komendant oddziału Straży Granicznej lub komendant placówki Straży Granicznej pobiera od cudzoziemca, który złożył wniosek o udzielenie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony, odciski linii papilarnych za pomocą kart daktyloskopijnych lub urządzenia do elektronicznego pobierania odcisków.

2. Odciski, o których mowa w ust. 1, pobiera komendant oddziału Straży Granicznej lub komendant placówki Straży Granicznej właściwy ze względu na siedzibę wojewody, do którego cudzoziemiec złożył wniosek o udzielenie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony.

Art. 8. Pozostawia się bez rozpoznania następujące wnioski złożone w toku postępowania o udzielenie zezwolenia, o którym mowa w art. 3 ust. 1:

- 1) wniosek o udzielenie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony złożony na podstawie przepisów ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach;
- 2) wniosek o udzielenie zezwolenia na osiedlenie się lub o zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego WE.

Art. 9. Decyzja o udzieleniu zezwolenia, o którym mowa w art. 3 ust. 1, z dniem, w którym stała się ostateczna, powoduje wygaśnięcie decyzji o zobowiązaniu do opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, decyzji o wydaleniu z terytorium

Rzeczypospolitej Polskiej oraz zawartych w innych decyzjach orzeczeń o zobowiązaniu do opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub orzeczeń o wydaleniu z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 10. Dane cudzoziemca umieszczone w wykazie na innej podstawie niż art. 128 ust. 1 pkt 1 i 2 lub 6 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach wykreśla się z wykazu, gdy decyzja o udzieleniu zezwolenia, o którym mowa w art. 3 ust. 1, stała się ostateczna.

Art. 11. 1. Wojewoda, który udzielił zezwolenia, o którym mowa w art. 3 ust. 1, cudzoziemcowi, którego dane zostały umieszczone w wykazie, przekazuje Szefowi Urzędu odpis ostatecznej decyzji w tej sprawie.

2. Wojewoda informuje cudzoziemca, któremu udzielono zezwolenia, o którym mowa w art. 3 ust. 1, o obowiązkach związanych z uzyskaniem tego zezwolenia.

Art. 12. Cudzoziemiec, któremu udzielono zezwolenia, o którym mowa w art. 3 ust. 1, może wykonywać na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej pracę bez zezwolenia na podstawie umowy o pracę.

Art. 13. Cudzoziemcowi cofa się zezwolenie, o którym mowa w art. 3 ust. 1, jeżeli:

- 1) wymagają tego względy obronności lub bezpieczeństwa państwa albo ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego albo mogłoby to naruszyć interes Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) w postępowaniu w sprawie udzielenia tego zezwolenia został złożony wniosek lub zostały przedstawione dokumenty zawierające nieprawdziwe dane osobowe lub fałszywe informacje;
- 3) w postępowaniu w sprawie udzielenia tego zezwolenia, w celu użycia za autentyczny, podrobił lub przerobił dokument bądź używał takiego dokumentu jako autentycznego;

4) opuścił na stałe terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 14. W ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2009 r. Nr 189, poz. 1472, z 2010 r. Nr 81, poz. 531 oraz z 2011 r. Nr 73, poz. 390) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2 po pkt 9b dodaje się pkt 9c i 9d w brzmieniu:

„9c) przesiedlenie – przeniesienie z kraju trzeciego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej cudzoziemca uznanego przez Wysokiego Komisarza do Spraw Uchodźców za kwalifikującego się do ochrony międzynarodowej, w celu nadania statusu uchodźcy lub udzielenia ochrony uzupełniającej;

9d) relokacja – przemieszczenie z państwa członkowskiego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej cudzoziemca objętego ochroną międzynarodową w ramach podziału odpowiedzialności i solidarności między państwami członkowskimi;”;

2) w art. 21:

a) w ust. 1 pkt 5 i 6 otrzymują brzmienie:

„5) nie może dłużej odmawiać korzystania z ochrony państwa, którego jest obywatelem, z powodu ustania okoliczności, w związku z którymi uzyskał status uchodźcy, i nie przedstawił przekonujących powodów związanych z prześladowaniami, w związku z którymi uzyskał ten status, lub innych powodów uzasadnionej obawy przed prześladowaniem, uzasadniających jego odmowę korzystania z ochrony państwa, którego obywatelstwo posiada;

6) będąc bezpaństwowcem, może powrócić do państwa, w którym miał poprzednio stałe miejsce zamieszkania, z powodu ustania okoliczności, w związku z którymi

uzyskał status uchodźcy, i nie przedstawił przekonujących powodów związanych z prześladowaniami, w związku z którymi uzyskał ten status, lub innych powodów uzasadnionej obawy przed prześladowaniem, uzasadniających jego odmowę powrotu do tego państwa;”

b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Pozbawienie statusu uchodźcy w przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 5 lub 6, może nastąpić w przypadku:

1) zmian okoliczności mających charakter na tyle znaczący i długotrwały, że dalsza obawa cudzoziemca przed prześladowaniem nie jest uzasadniona;

2) gdy organy władzy publicznej kraju pochodzenia cudzoziemca, jak również ugrupowania lub organizacje, w tym organizacje międzynarodowe, kontrolujące ten kraj lub znaczną część jego terytorium, podjęły niezbędne środki w celu zapobieżenia prześladowaniom, w szczególności przez zapewnienie skutecznego systemu prawnego w zakresie rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania czynów stanowiących prześladowania oraz karania za takie czyny, i zapewniają osobom prześladowanym dostęp do takich środków.”;

3) w art. 29 w ust. 1 w pkt 6:

a) w lit. d średnik zastępuje się przecinkiem,

b) dodaje się lit. e w brzmieniu:

„e) adresie ośrodka, w którym musi się on stawić;”;

4) w art. 36:

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. W zaświadczeniu, o którym mowa w ust. 1, potwierdza się okres, jaki upłynął od dnia wszczęcia postępowania, oraz okoliczność, że przyczyna niewydania decyzji

w terminie 6 miesięcy nie leży po stronie wnioskodawcy.”,

b) dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. Zaświadczenie, o którym mowa w ust. 1, jest ważne do dnia, w którym decyzja w sprawie o nadanie statusu uchodźcy stanie się ostateczna.”;

5) w art. 37:

a) w ust. 1 po pkt 3 dodaje się pkt 3a w brzmieniu:

„3a) stawić się w ośrodku w terminie 2 dni od dnia przyjęcia wniosku przez organ przyjmujący wniosek;”,

b) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Przepisu ust. 1 pkt 3a nie stosuje się do cudzoziemca, o którym mowa w art. 70 ust. 2.”;

6) w art. 41 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Jeżeli w toku postępowania inne państwo członkowskie, odpowiedzialne za rozpatrzenie wniosku o nadanie statusu uchodźcy na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 343/2003, wyrazi zgodę na przejęcie wnioskodawcy lub osoby, w imieniu której wnioskodawca występuje, organ prowadzący postępowanie wydaje decyzję o ich przekazaniu i o umorzeniu postępowania.”;

7) w art. 42 w ust. 1 po pkt 1 dodaje się pkt 1a w brzmieniu:

„1a) nie stawił się w ośrodku w terminie 2 dni od dnia przyjęcia wniosku przez organ przyjmujący wniosek;”;

8) w art. 48:

a) w ust. 2 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) jest obowiązany do opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie decyzji o wydaleniu, która nie została wykonana;”;

b) w ust. 4 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) obowiązek opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wynika z wcześniejszej decyzji o wydaleniu, która nie została wykonana, a decyzja o odmowie nadania statusu uchodźcy nie zawiera orzeczenia o udzieleniu ochrony uzupełniającej albo zgody na pobyt tolerowany.”;

9) po art. 53 dodaje się art. 53a w brzmieniu:

„Art. 53a. Koszty wydalenia cudzoziemca, wobec którego postępowanie w sprawie nadania statusu uchodźcy zakończyło się orzeczeniem o wydaleniu, są finansowane z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw wewnętrznych.”;

10) w art. 67 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Małoletniego bez opieki, któremu odmówiono nadania statusu uchodźcy, udzielenia ochrony uzupełniającej i zgody na pobyt tolerowany, pozostawia się w placówce opiekuńczo-wychowawczej do czasu przekazania go organom lub organizacjom kraju pochodzenia, do których zadań statutowych należą sprawy małoletnich.”;

11) w art. 70:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Wnioskodawcy oraz osobie, w imieniu której wnioskodawca występuje, zapewnia się pomoc socjalną i opiekę medyczną oraz można zapewnić:

- 1) pomoc w dobrowolnym powrocie do kraju, do którego mają prawo wjazdu, zwaną dalej „pomocą w dobrowolnym powrocie”;
- 2) pomoc w przypadku przeniesienia cudzoziemca do innego państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o nadanie statusu uchodźcy na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 343/2003.”;

b) uchyla się ust. 4 i 5;

12) w art. 71:

a) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Ekwiwalent pieniężny, o którym mowa w ust. 1 pkt 1 lit. b:

- 1) przysługuje w zamian za wyżywienie dziecka do ukończenia przez nie 6 lat lub ucznia szkoły podstawowej, gimnazjum lub szkoły ponadgimnazjalnej;
- 2) może być przyznany, jeżeli wymagają tego względy organizacyjne.”,

b) dodaje się ust. 4 w brzmieniu:

„4. Cudzoziemcom otrzymującym pomoc socjalną w postaci świadczenia pieniężnego przysługuje:

- 1) pomoc w formie nauki języka polskiego i podstawowych materiałów niezbędnych do nauki tego języka;
- 2) pomoce dydaktyczne dla dzieci korzystających z nauki i opieki w publicznych placówkach, szkołach podstawowych, gimnazjach lub szkołach ponadgimnazjalnych;
- 3) pokrycie, w miarę możliwości, kosztów zajęć pozalekcyjnych i rekreacyjno-sportowych dzieci.”;

13) art. 72 otrzymuje brzmienie:

„Art. 72. 1. Świadczenie pieniężne może przysługiwać, w przypadku gdy wymagają tego względy organizacyjne albo jest to niezbędne do:

- 1) zapewnienia bezpieczeństwa cudzoziemcowi, z uwzględnieniem szczególnej sytuacji samotnych kobiet;

- 2) ochrony porządku publicznego;
 - 3) ochrony i utrzymania więzi rodzinnych;
 - 4) przygotowania cudzoziemca do prowadzenia samodzielnego życia poza ośrodkiem, po otrzymaniu decyzji o nadaniu statusu uchodźcy albo decyzji o odmowie nadania statusu uchodźcy, w której udzielono ochrony uzupełniającej lub zgody na pobyt tolerowany.
2. Świadczenie pieniężne nie przysługuje za okres, kiedy cudzoziemiec przebywał poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej.
 3. Decyzję w sprawie udzielania świadczenia pieniężnego wydaje, na wniosek cudzoziemca lub z urzędu, Szef Urzędu.
 4. Szef Urzędu stwierdza wygaśnięcie decyzji w sprawie udzielania świadczenia pieniężnego, w przypadku gdy:
 - 1) ustały okoliczności, które uzasadniały jej udzielanie;
 - 2) istnieją okoliczności, o których mowa w art. 70 ust. 2 pkt 3 – 6;
 - 3) cudzoziemiec mimo otrzymywania świadczenia pieniężnego nadal przebywa w ośrodku.
 5. Szef Urzędu orzeka w decyzji stwierdzającej wygaśnięcie decyzji o udzielaniu świadczenia pieniężnego o przywróceniu pomocy udzielanej w ośrodku, gdy cudzoziemiec jest uprawniony do otrzymywania pomocy socjalnej.
 6. Decyzji stwierdzającej wygaśnięcie decyzji o udzielaniu świadczenia pieniężnego nadaje się rygor natychmiastowej wykonalności.”;

14) art. 74 otrzymuje brzmienie:

„Art. 74. 1. Pomoc socjalną i opiekę medyczną zapewnia się w okresie:

- 1) postępowania w sprawie nadania statusu uchodźcy, poczynając od dnia zgłoszenia się cudzoziemca w ośrodku, z tym że w sytuacjach szczególnych, związanych z zagrożeniem życia lub zdrowia cudzoziemca, opieka medyczna przysługuje od dnia złożenia przez cudzoziemca wniosku o nadanie statusu uchodźcy;
 - 2) 2 miesięcy od dnia doręczenia decyzji ostatecznej w sprawie nadania statusu uchodźcy albo przez okres 14 dni od dnia doręczenia decyzji ostatecznej o umorzeniu postępowania, w przypadku gdy postępowanie w sprawie nadania statusu uchodźcy zostało umorzone.
2. Pomocy socjalnej i opieki medycznej nie udziela się po upływie:
- 1) 14 dni od dnia doręczenia decyzji ostatecznej o umorzeniu postępowania, w przypadku gdy postępowanie w sprawie nadania statusu uchodźcy zostało umorzone;
 - 2) terminu wykonania obowiązku opuszczenia przez cudzoziemca terytorium Rzeczypospolitej Polskiej po wydaniu decyzji o odmowie nadania statusu uchodźcy, udzielenia ochrony uzupełniającej lub zgody na pobyt tolerowany;
 - 3) 2 miesięcy od dnia doręczenia decyzji ostatecznej w pozostałych przypadkach.
3. Okres udzielania pomocy socjalnej i opieki medycznej ulega przedłużeniu do dnia, w którym cudzoziemiec powinien opuścić terytorium

Rzeczypospolitej Polskiej w sposób zorganizowany przez Szefa Urzędu, w przypadku:

- 1) gdy cudzoziemiec powiadomił na piśmie Szefa Urzędu o zamiarze dobrowolnego powrotu;
- 2) przeniesienia cudzoziemca do innego państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o nadanie statusu uchodźcy na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 343/2003.

4. Jeżeli w stosunku do małżonków lub ich małoletnich dzieci, przebywających w ośrodku, toczą się odrębne postępowania w sprawach nadania statusu uchodźcy, okresy pomocy udzielanej małżonkom i ich małoletnim dzieciom kończą się jednocześnie z upływem okresu udzielania pomocy, który jest dłuższy.”;

15) w art. 75 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Pomoc w dobrowolnym powrocie obejmuje pokrycie:

- 1) kosztów zakupu biletu na przejazd środkiem komunikacji publicznej do wybranego przez cudzoziemca kraju, do którego ma prawo wjazdu, lub do państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o nadanie statusu uchodźcy;
- 2) opłat administracyjnych związanych z uzyskaniem wiz i zezwoleń;
- 3) kosztów wyżywienia w podróży.”;

16) po art. 75 dodaje się art. 75a w brzmieniu:

„Art. 75a. 1. Pomoc związaną z przeniesieniem cudzoziemca do innego państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o nadanie statusu uchodźcy na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 343/2003 można zapewnić cudzoziemcowi,

który otrzymał decyzję o przekazaniu do innego państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o nadanie statusu uchodźcy na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 343/2003 oraz o umorzeniu postępowania o nadanie statusu uchodźcy i nie podlega przekazaniu w trybie określonym w art. 41 ust. 2.

2. Do pomocy, o której mowa w ust. 1, stosuje się przepisy art. 75 ust. 2 – 4.”;

17) art. 77 otrzymuje brzmienie:

„Art. 77. W przypadku gdy cudzoziemiec korzystający z pomocy socjalnej w ośrodku przebywa poza tym ośrodkiem przez okres dłuższy niż 2 dni, udzielanie tej pomocy wstrzymuje się z mocy prawa do czasu jego powrotu.”;

18) po art. 80 dodaje się art. 80a w brzmieniu:

„Art. 80a. Cudzoziemca przyjmowanego do ośrodka informuje się w zrozumiałym dla niego języku o przysługujących mu prawach i ciążących na nim obowiązkach oraz umożliwia mu zapoznanie się z przepisami regulującymi udzielanie pomocy dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy i regulaminem pobytu w ośrodku.”;

19) art. 82 otrzymuje brzmienie:

„Art. 82. 1. Cudzoziemiec przebywający w ośrodku jest obowiązany:

- 1) przestrzegać regulaminu pobytu w ośrodku;
- 2) stosować się do poleceń personelu ośrodka;
- 3) dbać o higienę osobistą i czystość pomieszczeń;
- 4) poddawać się badaniom lekarskim i zabiegom sanitarnym, zaleconym przez lekarza sprawującego opiekę medyczną w ośrodku;

- 5) w przypadku wystąpienia objawów choroby lub zaistnienia zdarzenia grożącego powstaniem szkody w mieniu ośrodka niezwłocznie powiadomić o tym personel ośrodka;
 - 6) przenieść się do innego ośrodka, jeżeli wymagają tego względy organizacyjne.
2. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, regulamin pobytu w ośrodku, obejmujący w szczególności warunki wstępu na teren ośrodka oraz odwiedzin, sposób organizacji posiłków, przepisy porządkowe oraz sposób przyjmowania wniosków i skarg, uwzględniając w szczególności potrzeby cudzoziemców przebywających w ośrodku, a także konieczność zapewnienia bezpiecznych warunków pobytu na terenie ośrodka oraz sprawnego jego funkcjonowania.”;

20) po art. 82 dodaje się art. 82a – 82c w brzmieniu:

„Art. 82a. Cudzoziemiec przyjęty do ośrodka ma prawo do:

- 1) podtrzymywania zwyczajów, tradycji narodowych i kulturowych oraz wykonywania praktyk religijnych;
- 2) swobodnego poruszania się po terenie ośrodka, z wyłączeniem miejsc objętych zakazem wstępu;
- 3) dostępu do informacji o podmiotach udzielających bezpłatnej pomocy prawnej w sprawach o nadanie statusu uchodźcy;
- 4) dostępu do informacji o organizacjach pozarządowych lub międzynarodowych, do których zadań statutowych należą sprawy uchodźców;

- 5) dostępu do informacji o procedurach przeciwdziałania oraz reagowania na przypadki przemocy, w tym na tle seksualnym lub ze względu na płeć;
- 6) przyjmowania odwiedzin w przeznaczonych do tego pomieszczeniach;
- 7) składania do Szefa Urzędu, w języku ojczystym, skarg i wniosków w sprawach funkcjonowania ośrodka i warunków pobytu w nim.

Art. 82b. 1. Uprawnienie cudzoziemca do pobytu na terenie ośrodka potwierdza identyfikator.

2. Identyfikator, o którym mowa w ust. 1, zawiera następujące dane cudzoziemca:
 - 1) zdjęcie;
 - 2) imię i nazwisko;
 - 3) datę urodzenia;
 - 4) obywatelstwo;
 - 5) okres ważności identyfikatora.
3. W identyfikatorze, o którym mowa w ust. 1, zamieszcza się także imię, nazwisko i datę urodzenia towarzyszącego cudzoziemcowi małoletniego dziecka.

Art. 82c. 1. Szef Urzędu może zlecić organizacjom międzynarodowym, na podstawie umów międzynarodowych, organizację dobrowolnego powrotu.

2. Podmiotom innym niż wymienione w ust. 1 Szef Urzędu może zlecić, na podstawie ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2010 r. Nr 113, poz. 759, z późn. zm.³⁾):

- 1) prowadzenie nauki języka polskiego;
- 2) przeniesienie cudzoziemca do innego państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o nadanie statusu uchodźcy na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 343/2003.”;

21) art. 85 i 86 otrzymują brzmienie:

„Art. 85. Koszty pomocy socjalnej, opieki medycznej, z wyłączeniem kosztów określonych w przepisach ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. Nr 234, poz. 1570, z późn. zm.⁴⁾), zasiłku pogrzebowego, pomocy w dobrowolnym powrocie, pomocy związanej z przeniesieniem cudzoziemca do innego państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o nadanie statusu uchodźcy na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 343/2003 oraz prowadzenia ośrodków są finansowane z budżetu państwa, z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw wewnętrznych, ze środków będących w dyspozycji Szefa Urzędu.

Art. 86. 1. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) wysokość jednorazowej pomocy pieniężnej lub wartość bonów towarowych na zakup odzieży i obuwia, związanych z pobytem w ośrodku;
- 2) wysokość stałej pomocy pieniężnej na zakup środków higieny osobistej, kieszonkowego oraz ekwiwalentu pieniężnego w zamian za wyżywienie, związanych z pobytem w ośrodku;

- 3) wysokość świadczenia pieniężnego na pokrycie we własnym zakresie kosztów pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
 - 4) wysokość pomocy na pokrycie kosztów wyżywienia cudzoziemca w podróży w związku z dobrowolnym powrotem do kraju, do którego cudzoziemiec ma prawo wjazdu, lub przeniesieniem do innego państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o nadanie statusu uchodźcy na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 343/2003;
 - 5) termin i sposób wypłaty świadczeń, o których mowa w pkt 1– 4;
 - 6) wysokość stawki dziennej wyżywienia zbiorowego w ośrodku.
2. W rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 1, minister właściwy do spraw wewnętrznych uwzględni:
- 1) minimalne koszty uzupełnienia odzieży cudzoziemca w celu jej dostosowania do pory roku;
 - 2) koszty nabycia podstawowych środków higieny osobistej;
 - 3) konieczność zaspokojenia usprawiedliwionych potrzeb cudzoziemca oraz jego rodziny;
 - 4) liczbę członków rodziny cudzoziemca;
 - 5) zróżnicowanie wysokości kieszonkowego ze względu na działania cudzoziemca na rzecz ośrodka i przebywających w nim osób;

- 6) konieczność zapewnienia odpowiedniego dostępu do pomocy dla cudzoziemców przy określaniu terminu i sposobu jej wypłaty.”;

22) w dziale II po rozdziale 5 dodaje się rozdział 5a w brzmieniu:

„Rozdział 5a

Przesiedlenie i relokacja

Art. 86a. 1. Przesiedleniu lub relokacji będą podlegać cudzoziemcy, którzy spełniają warunki do nadania statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej określone w rozdziale 1.

2. Cudzoziemcowi, który został przesiedlony lub relokowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, nadaje się status uchodźcy lub udziela się ochrony uzupełniającej.

Art. 86b. 1. Rada Ministrów może określić, w drodze rozporządzenia:

- 1) liczbę cudzoziemców, którzy mogą być przesiedleni lub relokowani w danym roku;
 - 2) państwa, z których będą oni przybywać;
 - 3) wysokość środków przeznaczonych na pokrycie kosztów przesiedlenia lub relokacji, w tym kosztów związanych z czynnościami podejmowanymi przez organy poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, kosztów pomocy świadczonej cudzoziemcom przesiedlonym lub relokowanym i kosztów związanych z ich integracją, a także źródła pokrycia tych kosztów.
2. W rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 1, Rada Ministrów uwzględni aspekty humanitarne decyzji o przesiedleniu lub relokacji, konieczność

zaspokojenia niezbędnych potrzeb przesiedlanych lub relokowanych cudzoziemców w okresie postępowania w sprawie nadania statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej, a także rzeczywiste koszty indywidualnych programów integracji, o których mowa w art. 93 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, z późn. zm.⁵⁾).

Art. 86c. Cudzoziemiec zakwalifikowany do przesiedlenia lub relokacji przed przyjazdem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej składa wniosek o nadanie statusu uchodźcy do Szefa Urzędu za pośrednictwem funkcjonariusza Straży Granicznej, delegowanego do wykonania zadania poza granicami państwa, który został upoważniony do przyjęcia takiego wniosku przez komendanta oddziału Straży Granicznej właściwego miejscowo dla m.st. Warszawy.

Art. 86d. Funkcjonariusz Straży Granicznej, o którym mowa w art. 86c:

- 1) wykonuje czynności, o których mowa w art. 29 ust. 1, z wyłączeniem czynności określonych w pkt 3 lit. c i pkt 4, i niezwłocznie przekazuje wnioski w celu rozpatrzenia Szefowi Urzędu;
- 2) wydaje zaświadczenie tożsamości, o którym mowa w art. 55 ust. 1, ważne od dnia wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 3) zawiadamia państwowego inspektora sanitarnego właściwego ze względu na miejsce wjazdu cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej o odmowie cudzoziemca, o którym mowa w art. 86c, lub osoby, w imieniu której cudzoziemiec ten występuje, poddania się badaniom lekarskim i zabiegom sanitarnym.

Art. 86e. Przesłuchanie cudzoziemca, o którym mowa w art. 86c, w celu wyjaśnienia faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, odbywa się w miejscu jego pobytu.

Art. 86f. 1. Jeżeli organ prowadzący postępowanie zamierza nadać cudzoziemcowi status uchodźcy lub udzielić mu ochrony uzupełniającej, zwraca się do Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, a w razie potrzeby także do innych organów, z wnioskiem o przekazanie informacji, czy wobec cudzoziemca, o którym mowa w art. 86c, lub osoby, w imieniu której cudzoziemiec ten występuje, zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 19 ust. 1 pkt 3 lub ust. 2, art. 20 ust. 1 pkt 2, ust. 2 lub 3 lub w art. 97 ust. 1a.

2. Szef Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i inne organy przekazują informacje, o których mowa w ust. 1, w terminie 14 dni od dnia otrzymania wniosku o ich przekazanie.

3. Jeżeli organy, o których mowa w ust. 2, nie prześlą informacji w terminie 14 dni, uznaje się, że wymóg uzyskania informacji został spełniony.

Art. 86g. 1. Po przyjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przesiedlony lub relokowany cudzoziemiec przekazuje Szefowi Urzędu swój dokument podróży oraz dokument podróży osoby, w imieniu której występuje do depozytu, za pośrednictwem komendanta oddziału lub placówki Straży Granicznej, w której następuje przekroczenie granicy.

2. Cudzoziemiec, o którym mowa w ust. 1, jest obowiązany stawić się w ośrodku w terminie 2 dni

od dnia wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 86h. W przypadkach zagrożenia życia lub zdrowia cudzoziemcowi, o którym mowa w art. 86g ust. 1, zapewnia się opiekę medyczną od dnia wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 86i. 1. W zakresie nieuregulowanym w niniejszym rozdziale stosuje się przepisy działu II.

2. Do cudzoziemców podlegających relokacji nie stosuje się art. 40 ust. 2 pkt 1.”;

23) w art. 87:

a) w ust. 2 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) wnioskodawca lub osoba, w imieniu której wnioskodawca występuje, nielegalnie przekroczyli lub usiłowali przekroczyć granicę, chyba że przybyli bezpośrednio z terytorium, na którym ich życiu lub wolności zagrażało niebezpieczeństwo prześladowania lub ryzyko wyrządzenia poważnej krzywdy, przedstawili wiarygodne przyczyny nielegalnego wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i złożyli wnioski o nadanie statusu uchodźcy niezwłocznie po przekroczeniu granicy;”;

b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. W przypadkach, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2, Straż Graniczna zatrzymuje wnioskodawcę lub osobę, w imieniu której wnioskodawca występuje, na wniosek Szefa Urzędu.”;

24) w art. 88 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Wnioskodawcę lub osobę, w imieniu której wnioskodawca występuje, w przypadkach, o których mowa w art. 87, umieszcza się w strzeżonym ośrodku lub areszcie w celu wydalenia, z tym że areszt w celu

wydalenia stosuje się, gdy z okoliczności ustalonych przez organ Straży Granicznej wynika, że jest to niezbędne ze względu na obronność lub bezpieczeństwo państwa albo bezpieczeństwo i porządek publiczny.”;

25) w art. 89 ust. 4 i 5 otrzymują brzmienie:

- „4. Postanowienie o umieszczeniu wnioskodawcy lub osoby, w imieniu której wnioskodawca występuje, w strzeżonym ośrodku lub areszcie w celu wydalenia w przypadku, o którym mowa w art. 87 ust. 2 pkt 2, wydaje, na wniosek organu Straży Granicznej, sąd rejonowy, w obszarze właściwości którego znajduje się siedziba tego organu.
5. Postanowienie w sprawie przedłużenia okresu pobytu w strzeżonym ośrodku lub areszcie w celu wydalenia wydaje, na wniosek organu Straży Granicznej, sąd rejonowy, w obszarze właściwości którego znajduje się siedziba tego organu.”;

26) w art. 89ib dodaje się ust. 4 w brzmieniu:

- „4. W przypadku siły wyższej, uniemożliwiającej cudzoziemcowi osobisty odbiór dokumentu podróży przewidzianego w Konwencji Genewskiej, odbioru tego dokumentu może dokonać pełnomocnik legitymujący się pełnomocnictwem szczególnym. Przepisu ust. 3 nie stosuje się.”.

Art. 15. W ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 75:

a) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Tymczasowy polski dokument podróży dla cudzoziemca można wydać cudzoziemcowi podlegającemu przesiedleniu lub relokacji, który nie posiada ważnego dokumentu podróży.”,

b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Wydanie tymczasowego polskiego dokumentu podróży dla cudzoziemca następuje na wniosek cudzoziemca, z tym że wydanie tego dokumentu cudzoziemcowi, o którym mowa w ust. 2, może nastąpić także z urzędu. W przypadku, o którym mowa w ust. 1a, z wnioskiem występuje Szef Urzędu.”,

c) w ust. 4 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) w ust. 1 i 1a – do jednokrotnego wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;”;

2) w art. 83 w ust. 2 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) tymczasowego polskiego dokumentu podróży dla cudzoziemca, jeżeli jest wydawany cudzoziemcowi podlegającemu:

a) wydaleniu z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,

b) przesiedleniu lub relokacji i nieposiadającemu ważnego dokumentu podróży;”.

Art. 16. Do postępowań wszczętych na podstawie przepisów ustaw zmienianych w art. 14 i 15 przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe.

Art. 17. Dotychczasowe przepisy wykonawcze, wydane na podstawie art. 86 ustawy zmienianej w art. 14, zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 86 ustawy zmienianej w art. 14, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie dłużej jednak niż przez 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

Art. 18. 1. Maksymalny limit wydatków budżetu państwa przeznaczonych na pomoc dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy, o której mowa w rozdziale 5 działu II ustawy zmienianej w art. 14, z wyłączeniem wydatków związanych z przesiedleniem lub relokacją, w okresie 10 lat, stanowi kwotę 100 000 000 zł w każdym roku.

2. Minister właściwy do spraw wewnętrznych monitoruje wykorzystanie limitu wydatków, o którym mowa w ust. 1, dokonując przynajmniej cztery razy w roku, według stanu na koniec każdego kwartału, oceny wykorzystania limitu wydatków na dany rok.

Art. 19. 1. Ustala się następujące mechanizmy korygujące:

- 1) ograniczenie co najmniej jednego ze świadczeń udzielanych w formie pieniężnej, wypłacanych cudzoziemcom ubiegającym się o nadanie statusu uchodźcy w ramach udzielanej im pomocy, przez:
 - a) obniżenie wysokości jednorazowej pomocy pieniężnej lub wartości bonów towarowych na zakup odzieży i obuwia o nie więcej niż 50 % albo wstrzymanie przyznawania tej pomocy lub wydawania tych bonów i zapewnianie odzieży i obuwia jedynie w uzasadnionych przypadkach,
 - b) obniżenie wysokości stałej pomocy pieniężnej na zakup środków higieny osobistej o nie więcej niż 30 % albo wstrzymanie tej formy pomocy i dostarczanie tych środków w naturze,
 - c) obniżenie wysokości kieszonkowego o nie więcej niż 50 % albo wstrzymanie tej formy pomocy,
 - d) obniżenie wysokości ekwiwalentu pieniężnego w zamian za wyżywienie o nie więcej niż 30 % albo wstrzymanie tej formy pomocy i zapewnianie wyżywienia w ośrodku,
 - e) obniżenie wysokości świadczenia pieniężnego, o którym mowa w art. 71 ust. 1 pkt 2 ustawy zmienianej w art. 14, o nie więcej niż 30 % albo wstrzymanie udzielania tej pomocy w stosunku do cudzoziemców, którzy dotychczas nie ubiegali się o nadanie statusu uchodźcy; wstrzymanie to może łączyć się z obniżeniem wysokości stawki dziennej wyżywienia zbiorowego w ośrodkach, o których mowa

w art. 26 ust. 2 ustawy zmienianej w art. 14, o nie więcej niż 30 %,

- f) ograniczenie katalogu wydatków – zaliczanych do kosztów pogrzebu cudzoziemca, o którym mowa w art. 84 ust. 1 ustawy zmienianej w art. 14, organizowanego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez podmioty, o których mowa w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz. U. z 2000 r. Nr 23, poz. 295, z późn. zm.⁶⁾) – do wydatków na: kremację zwłok, zorganizowanie pogrzebu, przeprowadzenie pochówku zmarłego oraz na zakup miejsca pochowania na cmentarzu, trumny lub urny,
 - g) obniżenie maksymalnej kwoty zasiłku pogrzebowego wypłacanego na wniosek osoby, o której mowa w art. 84 ust. 1 ustawy zmienianej w art. 14, o nie więcej niż 30 %;
- 2) ograniczenie co najmniej jednego ze świadczeń udzielanych w formie niepieniężnej cudzoziemcom ubiegającym się o nadanie statusu uchodźcy przez:
- a) obniżenie wymiaru czasu nauki języka polskiego o nie więcej niż 50 %, w zaokrągleniu do pełnych godzin lekcyjnych, albo wstrzymanie tej nauki,
 - b) obniżenie wydatków na zakup podstawowych materiałów niezbędnych do nauki języka polskiego o nie więcej niż 50 % albo wstrzymanie zapewniania tych materiałów,
 - c) obniżenie wydatków na zakup pomocy dydaktycznych dla dzieci korzystających z nauki i opieki w publicznych placówkach, szkołach podstawowych, gimnazjach lub szkołach ponadgimnazjalnych o nie więcej niż 50 %,
 - d) ograniczenie wydatków na finansowanie przejazdów środkami transportu publicznego w celu wzięcia udziału w postępowaniu w sprawie nadania statusu uchodźcy, w celu leczenia lub poddania się szczepieniom ochronnym

- lub w innych szczególnie uzasadnionych przypadkach, przez finansowanie przejazdu najtańszymi środkami transportu publicznego,
- e) wstrzymanie finansowania przejazdów środkami transportu publicznego w celach innych niż udział w postępowaniu w sprawie nadania statusu uchodźcy oraz innych niż leczenie lub poddanie się szczepieniom ochronnym;
- 3) ograniczenie zakresu opieki medycznej, o której mowa w art. 73 ustawy zmienianej w art. 14:
- a) przez wyłączenie z zakresu tej opieki co najmniej jednego z następujących świadczeń, o których mowa w art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027, z późn. zm.⁷⁾):
 - leczenia uzależnień,
 - leczenia stomatologicznego,
 - programów zdrowotnych,
 - b) do podstawowej opieki zdrowotnej – w przypadku gdy nastąpił znaczny wzrost liczby cudzoziemców przybyłych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Minister właściwy do spraw wewnętrznych wprowadza co najmniej jeden z mechanizmów korygujących, o których mowa w ust. 1, w przypadku gdy:

- 1) może nastąpić przekroczenie limitu wydatków przewidzianych na okres jednego roku;
- 2) w okresie od początku roku kalendarzowego do dnia ostatniej oceny, o której mowa w art. 18 ust. 2, część limitu rocznego przypadającego proporcjonalnie na ten okres została przekroczona co najmniej o 10 %.

Art. 20. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, po zasięgnięciu opinii Szefa Urzędu, wprowadza, w drodze rozporządzenia, mechanizmy korygujące, o których mowa w art. 19 ust. 1, i określa okres ich obowiązywania, mając na celu zagwarantowanie cudzoziemcom ubiegającym się o nadanie statusu uchodźcy niezbędnej opieki, tak aby wysokość tej pomocy nie przekroczyła rocznego limitu wydatków, o którym mowa w art. 18 ust. 1, oraz uwzględniając konieczność minimalizowania skutków oddziaływania tych mechanizmów na cudzoziemców.

Art. 21. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

-
- 1) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 49, poz. 509, z 2002 r. Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 169, poz. 1387, z 2003 r. Nr 130, poz. 1188 i Nr 170, poz. 1660, z 2004 r. Nr 162, poz. 1692, z 2005 r. Nr 64, poz. 565, Nr 78, poz. 682 i Nr 181, poz. 1524, z 2008 r. Nr 229, poz. 1539, z 2009 r. Nr 195, poz. 1501 i Nr 216, poz. 1676, z 2010 r. Nr 40, poz. 230, Nr 167, poz. 1131, Nr 182, poz. 1228 i Nr 254, poz. 1700 oraz z 2011 r. Nr 6, poz. 18 i Nr 34, poz. 173.
 - 2) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2007 r. Nr 120, poz. 818 i Nr 165, poz. 1170, z 2008 r. Nr 70, poz. 416, Nr 180, poz. 1112, Nr 216, poz. 1367, Nr 227, poz. 1505 i Nr 234, poz. 1570, z 2009 r. Nr 6, poz. 33, Nr 31, poz. 206 i Nr 95, poz. 790 oraz z 2010 r. Nr 81, poz. 531, Nr 96, poz. 620 i Nr 239, poz. 1593.
 - 3) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2010 r. Nr 161, poz. 1078 i Nr 182, poz. 1228 oraz z 2011 r. Nr 5, poz. 13, Nr 28, poz. 143 i Nr 87, poz. 484.
 - 4) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2009 r. Nr 76, poz. 641 oraz z 2010 r. Nr 107, poz. 679 i Nr 257, poz. 1723.
 - 5) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2009 r. Nr 202, poz. 1551, Nr 219, poz. 1706 i Nr 221, poz. 1738, z 2010 r. Nr 28, poz. 146, Nr 40, poz. 229, Nr 81, poz. 527, Nr 125, poz. 842 i Nr 217, poz. 1427 oraz z 2011 r. Nr 81, poz. 440.
 - 6) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2000 r. Nr 120, poz. 1268, z 2002 r. Nr 113, poz. 984, z 2003 r. Nr 80, poz. 717 i Nr 162, poz. 1568, z 2006 r. Nr 220, poz. 1600, z 2008 r. Nr 216, poz. 1367, z 2009 r. Nr 98, poz. 817 oraz z 2010 r. Nr 182, poz. 1228.
 - 7) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2008 r. Nr 216, poz. 1367, Nr 225, poz. 1486, Nr 227, poz. 1505, Nr 234, poz. 1570 i Nr 237, poz. 1654, z 2009 r. Nr 6, poz. 33, Nr 22, poz. 120, Nr 26, poz. 157, Nr 38, poz. 299, Nr 92, poz. 753, Nr 97, poz. 800, Nr 98, poz. 817, Nr 111, poz. 918, Nr 118, poz. 989, Nr 157, poz. 1241, Nr 161, poz. 1278 i Nr 178, poz. 1374, z 2010 r. Nr 50, poz. 301, Nr 107, poz. 679, Nr 125, poz. 842, Nr 127, poz. 857, Nr 165, poz. 1116, Nr 182, poz. 1228, Nr 205, poz. 1363, Nr 225, poz. 1465, Nr 238, poz. 1578 i Nr 257, poz. 1723 i 1725 oraz z 2011 r. Nr 45, poz. 235, Nr 73, poz. 390 i Nr 81, poz. 440.

06/51rch

UZASADNIENIE

Potrzeba uregulowania sytuacji cudzoziemców przebywających na terytorium Polski nielegalnie, a zamieszkujących w naszym kraju od dłuższego czasu, ujawniła się w trakcie prac nad dokumentem Polityka Migracyjna Polski – stan obecny i postulowane działania, opracowywanym w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji. Zalegalizowanie pobytu takich cudzoziemców w ramach kolejnej abolicji wskazuje się jako jedno z możliwych działań skierowanych na przeciwdziałanie nielegalnej migracji, a także na ograniczenie liczby przebywających na terytorium Polski imigrantów o nieuregulowanym statusie. Powyższe działanie umożliwi cudzoziemcowi zalegalizowanie pobytu czasowego lub w dalszej perspektywie stałego, pozwalając tym samym na wyjście z szarej strefy i umożliwienie stopniowej integracji ze społeczeństwem polskim.

W Polsce dotychczas dwukrotnie (w 2003 i 2007 roku) zdecydowano się na wprowadzenie przepisów pozwalających na zalegalizowanie pobytu cudzoziemcom o nieuregulowanym statusie prawnym przy spełnianiu określonych ustawą kilku warunków. Wypełnienie tych warunków (m.in. konieczność udowodnienia spełnienia przesłanki w postaci nieprzerwanego pobytu w Polsce), od spełniania których zależne było zalegalizowanie pobytu nielegalnie przebywających w Polsce imigrantów, okazało się dla wielu cudzoziemców zbyt trudne. Także ich obawy co do rzeczywistych intencji ustawodawcy sprawiły, iż abolicje objęły swoim zasięgiem stosunkowo niedużą część cudzoziemców.

Potrzeba przeprowadzenia kolejnej akcji abolicyjnej wynika ponadto z oczekiwań społecznych wyrażanych m.in. przez środowiska imigrantów (apel komitetu „Imigranci na rzecz abolicji” z dnia 22 października 2010 r. skierowany do Parlamentu, Kancelarii Prezydenta RP oraz Prezesa Rady Ministrów), organizacje pozarządowe (Helsińska Fundacja Praw Człowieka) oraz kręgi parlamentarne (Dezyderat nr 18 Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych Sejmu RP do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie abolicji dla nielegalnych imigrantów uchwalony na posiedzeniu w dniu 6 maja 2010 r.).

Na potrzebę ponownego, kompleksowego uregulowania sytuacji cudzoziemców przebywających nielegalnie na terytorium Polski, a zamieszkujących w naszym kraju od dłuższego czasu, wskazywał także Rzecznik Praw Obywatelskich, ostatnio w lutym 2011 r.

Początkowo wydanie przepisów abolicyjnych było planowane w ramach nowej ustawy o cudzoziemcach. Jednakże prace nad założeniami do nowej ustawy, zważywszy na jej obszerność i skomplikowany charakter, przedłużają się. Stąd chcąc zadośćuczynić oczekiwaniom pilnego przeprowadzenia akcji abolicyjnej, wyrażanym przez tak wiele środowisk, zdecydowano o włączeniu stosownych przepisów do projektu ustawy o zmianie ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2009 r. Nr 189, poz. 1472, z 2010 r. Nr 81, poz. 531 oraz z 2011 r. Nr 73, poz. 390) oraz ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2006 r. Nr 234, poz. 1694, z późn. zm.), co spowodowało konieczność zmiany jej tytułu.

Obecnie projektowane przepisy o charakterze abolicyjnym mają umożliwić zalegalizowanie pobytu jak największej liczbie cudzoziemców nielegalnie przebywających w Polsce. Z uwagi na powyższe projektowane przepisy nie powinny nakładać na cudzoziemców obowiązku spełnienia zbyt wielu przesłanek uzyskania zezwolenia na pobyt oraz nie powinny stwarzać nadmiernych barier dla osiągnięcia tego celu.

W projekcie przyjęto zatem, że podstawowym wymogiem dla uzyskania zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony w trybie abolicji będzie nieprzerwany pobyt na terytorium Polski. Co do zasady powinien on trwać co najmniej od dnia 20 grudnia 2007 r., i być nielegalny w dniu wejścia w życie ustawy. W przypadku cudzoziemców, w stosunku do których została wydana decyzja o odmowie nadania statusu uchodźcy, w której orzeczono o wydaleniu przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, wymogiem będzie nieprzerwany pobyt co najmniej od dnia 1 stycznia 2010 r. Z wnioskiem o udzielenie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony w trybie abolicji będą ponadto mogli wystąpić ci cudzoziemcy, wobec których w dniu 1 stycznia 2010 r. trwało postępowanie w sprawie nadania statusu uchodźcy wszczęte na skutek kolejnego wniosku złożonego przez cudzoziemca.

Tak więc osoby, które nie ubiegały się o nadanie statusu uchodźcy, aby skorzystać z projektowanej abolicji, powinny przybyć na terytorium Polski przed datą rozpoczęcia stosowania przez Polskę w pełni dorobku prawnego Schengen. Założono bowiem, że z tej instytucji powinni skorzystać cudzoziemcy, którzy przybyli do naszego kraju, zanim została zniesiona w stosunku do Polski kontrola na granicach wewnętrznych państw obszaru Schengen. Odstępstwo co do tej daty dotyczy cudzoziemców ubiegających się o status

uchodźcy, tak aby abolicja uwzględniła także, zwiększony w 2009 r. względem lat ubiegłych, napływ imigrantów z terytoriów Federacji Rosyjskiej oraz Gruzji.

W celu uproszczenia postępowania dowodowego w projekcie przyjęto domniemanie, że pobyt cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej będzie się uważać za nieprzerwany, jeżeli nic innego nie będzie wynikać ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego lub okoliczności sprawy.

Odstąpiono od wymogów, które zastosowano w ramach poprzednich takich akcji z lat 2003 i 2007/2008, dotyczących zamieszkania i możliwości wykonywania pracy lub posiadania dochodów lub mienia wystarczającego na pokrycie kosztów utrzymania i leczenia cudzoziemca oraz członków jego rodziny pozostających na jego utrzymaniu przez okres 1 roku.

Wniosek o udzielenie tego zezwolenia cudzoziemiec powinien złożyć w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy. Taki termin ma umożliwić skorzystanie z wprowadzanej akcji regularyzacyjnej możliwie dużej liczbie cudzoziemców spełniających wymagane kryteria.

W przypadku złożenia przez cudzoziemca wniosku o udzielenie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony w przewidzianym przepisami sześciomiesięcznym terminie, wojewoda będzie zamieszczał w dokumencie podróży stempel potwierdzający złożenie wyżej wymienionego wniosku. Powyższy stempel będzie zamieszczany w dokumencie podróży cudzoziemca tylko w przypadku, jeżeli wniosek nie zawiera braków formalnych lub braki formalne zostały uzupełnione w terminie. Pobyt cudzoziemca w czasie postępowania administracyjnego w sprawie udzielenia zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony będzie uważany za legalny aż do czasu wydania ostatecznej decyzji w sprawie. Powyższa regulacja nie będzie miała zastosowania w przypadku zawieszenia postępowania administracyjnego na wniosek cudzoziemca.

Cudzoziemcowi będzie się odmawiało udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy w ww. trybie, gdy:

- 1) nie spełnia wymogów do udzielenia tego zezwolenia;
- 2) jego dane znajdują się w Systemie Informacyjnym Schengen do celów odmowy wjazdu i zostały wpisane przez inne państwo obszaru Schengen;
- 3) w postępowaniu w sprawie udzielenia tego zezwolenia złożył wniosek lub przedstawił dokumenty zawierające nieprawdziwe dane osobowe lub fałszywe informacje lub w celu

użycia za autentyczny, podrobił lub przerobił dokument bądź użył takich dokumentów jako autentycznych;

- 4) wymagają tego względy obronności lub bezpieczeństwa państwa albo ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego lub interes Rzeczypospolitej Polskiej;
- 5) jego dane znajdują się w wykazie cudzoziemców, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest niepożądany i zostały tam umieszczone z uwagi na względy obronności lub bezpieczeństwa państwa albo ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego lub interes Rzeczypospolitej Polskiej.

W toku postępowania od cudzoziemca będą pobierane dane biometryczne. Cudzoziemiec ubiegający się o udzielenie ww. zezwolenia powinien posiadać ważny dokument podróży. W szczególnie uzasadnionym przypadku będzie mógł przedstawić inny dokument potwierdzający jego tożsamość.

W przypadku gdy dane cudzoziemca ubiegającego się o zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony w trybie abolicji znajdują się w wykazie cudzoziemców, których pobyt jest na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej niepożądany, wojewoda będzie obowiązany zwrócić się do Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców, z wnioskiem o przekazanie informacji o podstawie umieszczenia danych cudzoziemca w wykazie. Projektowane regulacje prawne stanowiąc będą *lex specialis* w stosunku do art. 133 ust. 5 ustawy o cudzoziemcach. Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców udzieli wojewodzie informacji o figurowaniu danych cudzoziemca w wykazie, terminie obowiązywania wpisu, podstawie prawnej, a także o uzasadnieniu faktycznym dokonania takiego wpisu. W przypadku wpisów umieszczonych na podstawie art. 128 ust. 1 pkt 6 ustawy o cudzoziemcach, Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców będzie informował tylko o danych cudzoziemca w wykazie, o terminie obowiązywania wpisu oraz o podstawie prawnej wpisu. Nie będzie natomiast udzielać wojewodzie informacji o okolicznościach faktycznych, które uzasadniały dokonanie takiego wpisu.

W projekcie przewidziano, iż zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony w trybie abolicji będzie udzielane na okres 2 lat. Jak pokazują doświadczenia poprzednich dwóch abolicji, okres 1 roku był zbyt krótki.

W tym okresie cudzoziemiec będzie miał możliwość uregulowania swojej sytuacji w Polsce. Okres pobytu na podstawie ww. zezwolenia nie będzie zaliczany do okresu pobytu uprawniającego do uzyskania zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego WE. W celu

uzyskania następnego zezwolenia na pobyt czasowy, cudzoziemiec będzie mógł skorzystać ze zwykłego trybu.

W trakcie pobytu na podstawie zezwolenia udzielonego w trybie abolicji cudzoziemiec będzie uprawniony do podjęcia zatrudnienia bez zezwolenia na podstawie umowy o pracę.

Ponadto projektowane przepisy przewidują, iż decyzja o udzieleniu zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony w trybie abolicji spowoduje wygaśnięcie z mocy prawa decyzji orzekających o zobowiązaniu do opuszczenia Polski lub decyzji o wydaleniu z tego terytorium oraz zawartych w innych decyzjach orzeczeń o zobowiązaniu do opuszczenia Polski oraz orzeczeń o wydaleniu z Polski. Powyższe rozwiązanie wyeliminuje z obrotu prawnego decyzje, które nie zostały wykonane, i zapobiegnie sytuacji, w której cudzoziemiec posiadający zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony w trybie abolicji jest jednocześnie zobligowany do opuszczenia Polski, zgodnie z postanowieniami wskazanych wyżej decyzji. Powyższy zabieg pozwoli również na wykreślenie danych cudzoziemca z wykazu cudzoziemców, których pobyt na terytorium Polski jest niepożądany. Ponadto projektowana regulacja prawna przewiduje obowiązek wykreślenia danych cudzoziemca, który zalegalizował swój pobyt w ramach akcji abolicyjnej, jeżeli podstawa wpisania jego danych do wykazu była inna niż wydanie wobec niego opisanych wyżej decyzji. W celu sprawnej realizacji obowiązków związanych z wykreśleniem danych cudzoziemca z wykazu, wojewoda będzie przekazywał Szefowi do Spraw Cudzoziemców odpisy ostatecznych decyzji o udzieleniu zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony.

Projektowane przepisy abolicji przewidują również szczególne rozwiązania dotyczące cofania wyżej wymienionego zezwolenia z uwagi na fakt, iż ogólne przepisy ustawy o cudzoziemcach nie mogłyby mieć w tym przypadku zastosowania. Zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony będzie cofane, gdy:

- 1) będą wymagać tego względy obronności lub bezpieczeństwa państwa albo ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego lub interes Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) cudzoziemiec w postępowaniu w sprawie udzielenia tego zezwolenia złożył wniosek lub przedstawił dokumenty zawierające nieprawdziwe dane osobowe lub fałszywe informacje lub w celu użycia za autentyczny, podrobił lub przerobił dokument bądź używał takiego dokumentu jako autentycznego;
- 3) cudzoziemiec opuści na stałe terytorium naszego kraju.

Projekt ustawy przewiduje również, iż w postępowaniu w sprawie udzielenia lub

cofnięcia zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony w trybie abolicyjnym nie będą miały zastosowania wszystkie przepisy rozdziału 4 ustawy o cudzoziemcach regulujące kwestie zezwoleń na zamieszkanie na czas oznaczony. Do procedury abolicyjnej będą stosowane jedynie przepisy ustawy o cudzoziemcach, regulujące kwestie proceduralne udzielania zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony. Powyższy zabieg ma na celu podkreślenie szczególności projektowanych rozwiązań prawnych i zapewnienie sprawności prowadzonych postępowań administracyjnych.

Ponadto przewiduje się, iż w postępowaniu w sprawie udzielenia lub cofnięcia zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony w trybie abolicyjnym, przy wykonywaniu czynności mających na celu ustalenie, czy w postępowaniu w sprawie udzielenia tego zezwolenia został złożony wniosek lub zostały przedstawione dokumenty zawierające nieprawdziwe dane osobowe lub fałszywe informacje lub w celu użycia za autentyczny, cudzoziemiec podrobił lub przerobił dokument bądź używał takiego dokumentu jako autentycznego, nie będzie miał zastosowania art. 79 Kodeksu postępowania administracyjnego.

Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej określa zasady, warunki i tryb udzielania cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz organy właściwe w tych sprawach. Z ustawy wynika, że ochrona może być udzielona przez nadanie statusu uchodźcy, udzielenie ochrony uzupełniającej, azylu, ochrony czasowej oraz zgody na pobyt tolerowany. Status uchodźcy jest podstawową formą ochrony, stąd każdy wniosek o udzielenie ochrony traktowany jest jak wniosek o nadanie statusu uchodźcy, czyli wniosek o udzielenie ochrony przewidzianej w przepisach prawa międzynarodowego, tj. Konwencji dotyczącej statusu uchodźcy, sporządzonej w Genewie dnia 28 lipca 1951 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 119, poz. 515 i 516). Status uchodźcy i ochronę uzupełniającą zalicza się do tzw. ochrony międzynarodowej. Zgoda na pobyt tolerowany wprawdzie nie jest zaliczana do ochrony międzynarodowej, ale jest instytucją polskiego prawa, a okoliczności uzasadniające jej udzielenie mogą wyjść na jaw w toku postępowania o nadanie statusu uchodźcy, gdy kończy się ono wydaniem decyzji, w której orzeka się o wydaleniu cudzoziemca.

Ustawa reguluje także kwestie dotyczące pomocy udzielanej cudzoziemcom w czasie trwania postępowania o nadanie statusu uchodźcy, wskazując m.in. poszczególne rodzaje pomocy, ich zakres oraz zasady udzielania i pozbawiania cudzoziemców tej pomocy.

Projektowana ustawa ma przede wszystkim na celu wprowadzenie rozwiązań prawnych, w konsekwencji których możliwe będzie udzielenie pomocy i włączenie w proces preintegracji cudzoziemców, którzy zostaną przeniesieni do Polski w ramach przesiedlenia lub relokacji. Kwestie te były od dawna przedmiotem dyskusji na forum europejskim. Przesiedlenia, obok integracji w kraju pobytu i dobrowolnych powrotów do kraju pochodzenia, stanowią jedno z tzw. „trwałych rozwiązań sytuacji uchodźczej” zalecanych przez Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (UNHCR) i inne podmioty międzynarodowej polityki azylowej jako pożądany końcowy etap postępowań związanych z uchodźcami. W ostatnich latach organizacje i instytucje międzynarodowe kładą coraz większy nacisk na włączanie się poszczególnych państw do akcji przesiedleń uchodźców lub innych osób wymagających ochrony międzynarodowej, z pierwszych krajów azylu, gdzie aktualnie przebywają, i gdzie nie mogą uzyskać wystarczającej ochrony, do państw zapewniających wyższy standard takiej ochrony. Przesiedlenie uchodźców spoza terytorium UE jest środkiem o charakterze humanitarnym oraz wyrazem solidarności UE z krajami trzecimi. Z kolei relokacja, jako szczególna forma przesiedleń wewnątrz UE, ma przede wszystkim na celu podział pomiędzy państwa członkowskie UE obciążeń z tytułu utrzymania cudzoziemców. U podstaw takiego działania znajduje się przede wszystkim solidarność państw członkowskich UE i wzajemne wsparcie w nieprzewidywalnych sytuacjach (np. nagły napływ cudzoziemców z państw trzecich). Z uwagi na powyższe podejmowane są różnego rodzaju inicjatywy w zakresie przesiedleń szeroko rozumianych, w tym m. in. program pilotażowy „Relokacja beneficjentów ochrony międzynarodowej przebywających obecnie na Malcie przez inne państwa członkowskie UE”. Udział w tym programie zgłosiły m.in. Francja, Luksemburg, Portugalia, Słowacja, Słowenia, Wielka Brytania i Niemcy. Polska również zadeklarowała włączenie się w program pilotażowy relokacji. Ten gest solidarności wobec Malty, jako państwa znajdującego się pod presją migracyjną, ma duże znaczenie dla Polski również ze względu na fakt, że Polska jako państwo znajdujące się na obrzeżach Wspólnoty może w przyszłości znaleźć się w podobnej sytuacji. Ani relokacja, ani przesiedlenie, nie zostały dotąd uregulowane przepisami prawa Unii Europejskiej.

Przyjęcie przez Polskę uchodźców w ramach przesiedlenia lub relokacji powinno odbywać się w sposób świadomy i planowy, z uwzględnieniem możliwości państwa polskiego w tym zakresie. Stąd, zgodnie z projektowanymi regulacjami, Rada Ministrów będzie mogła, w drodze rozporządzenia, określić liczbę cudzoziemców, którzy mogą być przesiedleni lub relokowani na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w danym roku lub

latach, a także państwa, z których będą oni przybywać, wysokość środków przeznaczonych do pokrycia kosztów przesiedlenia lub relokacji, w tym: kosztów związanych z czynnościami podejmowanymi przez organy poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, kosztów pomocy świadczonej cudzoziemcom przesiedlonym lub relokowanym i kosztów związanych z ich integracją oraz źródła pokrycia tych kosztów. Podobne rozwiązanie funkcjonuje już w nowelizowanej ustawie, w ramach instytucji ochrony czasowej; Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, może udzielić ochrony czasowej cudzoziemcom masowo przybywającym do Rzeczypospolitej Polskiej, którzy opuścili swój kraj pochodzenia lub określony obszar geograficzny z powodu obcej inwazji, wojny, wojny domowej, konfliktów etnicznych lub rażących naruszeń praw człowieka. Przewiduje się, że rozporządzenie dotyczące przesiedlenia lub relokacji będzie miało charakter incydentalny i będzie wydawane w miarę potrzeby. Decyzję tę Rada Ministrów będzie podejmować dopiero w przypadku zaistnienia potrzeby przyjęcia cudzoziemców niemogących skutecznie korzystać z ochrony międzynarodowej państwa, w którym taka ochrona została im przyznana, lub państwa, w którym aktualnie przebywają. Alternatywnym powodem sięgnięcia po tego typu rozwiązania będzie potrzeba włączenia się Polski do działań w celu podziału pomiędzy państwa członkowskie UE obciążeń z tytułu utrzymania cudzoziemców w razie nagłych napływów cudzoziemców z państw trzecich, po wnikliwej analizie możliwości państwa polskiego, zarówno tych finansowych, jak i związanych z zapewnieniem zabezpieczenia socjalnego.

Z dotychczasowych doświadczeń wynika, że proces relokacji poprzedza wystosowany do państw członkowskich Unii Europejskiej apel państwa, na którego terytorium znajdują się cudzoziemcy objęci ochroną międzynarodową, o solidarną pomoc i przejęcie przez nie części uchodźców. W przypadku przesiedleń inicjatywa zmierzająca do przeniesienia cudzoziemców z kraju trzeciego na terytorium innych państw, które będą w stanie zapewnić im skuteczniejszą ochronę, rozumianą jako ochronę międzynarodową, należy do UNHCR. Najczęściej angażowane są w przygotowanie tych procesów organy, które w danych państwach zajmują się sprawami uchodźców. W przypadku Polski jest to Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców nadzorowany przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Zważywszy na to, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji będzie organem, który będzie opracowywał projekt rozporządzenia i przedkładał go do rozpatrzenia przez Radę Ministrów.

Aby spełnić zalecane przez UNHCR standardy ochrony i zapewnić cudzoziemcom ochronę przed wydaleniem, uznano, że najwłaściwszą formą legalizowania pobytu osób, które

mogłyby podlegać przesiedleniu lub relokacji, będzie nadawanie im statusu uchodźcy lub udzielenie im ochrony uzupełniającej. Takie podejście dotyczyć będzie nie tylko cudzoziemców przesiedlanych, którzy objęci są ochroną na podstawie mandatu UNHCR, ale także cudzoziemców relokowanych, którzy są już objęci ochroną międzynarodową (status uchodźcy lub ochrona uzupełniająca) przez państwo członkowskie, na terytorium którego przebywają. W tym celu w projekcie ustawy przyjęto takie rozwiązania, które pozwolą przeprowadzić znaczną część postępowania poza granicami kraju w miejscach, w których cudzoziemcy się znajdują. Postępowanie to będzie prowadzone zgodnie z przepisami prawa międzynarodowego. Pozwoli to skrócić czas trwania takich postępowań oraz zapewni, że do Polski będą relokowani lub przesiedlani tylko tacy cudzoziemcy, którzy spełniają warunki do nadania statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej, określone w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Tym samym zostanie także wyeliminowane ryzyko ewentualnej konieczności wydalenia relokowanego lub przesiedlonego cudzoziemca, w razie gdyby postępowanie zakończyć się miało odmową nadania statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej.

Zgodnie z przyjętą koncepcją do cudzoziemców podlegających relokacji lub przesiedleniu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej stosować się będzie odpowiednio przepisy działu II z uwzględnieniem zmian wynikających z dodawanego rozdziału 5a. W przypadku cudzoziemca zakwalifikowanego do przesiedlenia lub relokacji, funkcjonariusz Straży Granicznej będzie wykonywał czynności, o których mowa w art. 29 ust. 1, z wyłączeniem czynności określonych w pkt 3 lit. c, pkt 4, i niezwłocznie przekazywał wnioski w celu rozpatrzenia Szefowi Urzędu. Jedną z takich czynności jest zapewnienie przeprowadzenia badań lekarskich i niezbędnych zabiegów sanitarnych ciała i odzieży wnioskodawcy i osoby, w imieniu której wnioskodawca występuje. Zgodnie z art. 29 ust. 5 organ przyjmujący wniosek zawiadamia państwowego inspektora sanitarnego, właściwego ze względu na miejsce złożenia wniosku o nadanie statusu uchodźcy, o odmowie poddania się badaniom lekarskim i zabiegom sanitarnym przez wnioskodawcę lub osobę, w imieniu której wnioskodawca występuje. W przypadku cudzoziemca zakwalifikowanego do przesiedlenia lub relokacji, który odmówi takich badań i zabiegów, nie jest możliwe wskazanie państwowego inspektora sanitarnego właściwego do przyjęcia takiego zawiadomienia, zgodnie z zasadą określoną w art. 29 ust. 5. Należy bowiem pamiętać, że w przypadku cudzoziemców podlegających przesiedleniu lub relokacji znaczna część postępowania będzie odbywać się poza granicami kraju w miejscach, w których ci cudzoziemcy się znajdują. W związku z tym proponuje się wprowadzenie regulacji, zgodnie z którą funkcjonariusz

Straży Granicznej będzie zawiadamiał państwowego inspektora sanitarnego, właściwego ze względu na miejsce wjazdu cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, o odmowie poddania się badaniom lekarskim i zabiegom sanitarnym cudzoziemca zakwalifikowanego do przesiedlenia lub relokacji, lub osoby, w imieniu której cudzoziemiec ten występuje.

Skróceniu okresu postępowania sprzyjać będzie uregulowanie procedury przyjęcia wniosku i przesłuchania poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, a także skrócenie do 14 dni terminu na przekazanie informacji przez Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz inne organy, czy wobec wnioskodawcy lub osoby, w imieniu której wnioskodawca występuje zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 19 ust. 1 pkt 3 lub ust. 2, art. 20 ust. 1 pkt 2, ust. 2 lub 3 lub w art. 97 ust. 1a ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Z uwagi na to, że wniosek będzie przyjmowany w państwie, w którym cudzoziemiec przebywa, konieczne stanie się uregulowanie wydania pierwszego tymczasowego zaświadczenia tożsamości cudzoziemca i ustalenie początku okresu jego ważności – 30 dni od dnia wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Planowane miejsce przyjęcia wniosku wpływa także na to, w jaki sposób postępować się będzie z posiadającym przez relokowanego lub przesiedlonego cudzoziemca dokumentem podróży. Przekazanie go do depozytu Szefowi Urzędu do Spraw Cudzoziemców nastąpi nie jak w trybie zwykłym przy przyjęciu wniosku, ale po przyjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W sytuacjach szczególnych, związanych z zagrożeniem życia lub zdrowia cudzoziemca, opieka medyczna będzie przysługiwać od dnia przyjazdu relokowanego lub przesiedlanego cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Cudzoziemcy podlegający przesiedleniu lub relokacji często nie posiadają dokumentów podróży, co utrudnia organizację ich przemieszczenia na terytorium Polski w sposób odpowiadający ustalonym przez prawo zasadom. Aby wyeliminować ten problem proponuje się także zmianę ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach w taki sposób, aby możliwe stało się wydawanie takim osobom tymczasowego polskiego dokumentu podróży uprawniającego do jednokrotnego wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Oprócz wprowadzenia regulacji umożliwiających przeprowadzenie przesiedlenia lub relokacji cudzoziemców, zachodzi potrzeba wprowadzenia do przedmiotowej ustawy także innych rozwiązań prawnych, wynikających przede wszystkim z doświadczeń zebranych w trakcie jej stosowania, jak również potrzeba dokonania zmian w przepisach, których

brzmienie budziło wątpliwości interpretacyjne tej natury, że jedynie zmiana tych przepisów pozwoli na właściwe stosowanie zawartych w nich norm prawnych.

Dotychczasowe doświadczenia, w tym również organizacji pozarządowych, wskazują, że pomoc udzielana cudzoziemcom ubiegającym się o nadanie statusu uchodźcy na podstawie obowiązujących przepisów ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej niejednokrotnie jest niewystarczająca. Mając na względzie sytuację tych cudzoziemców, w świetle dotychczasowej praktyki zaistniała potrzeba wprowadzenia regulacji, które poprawią poziom udzielanej cudzoziemcom pomocy i zwiększą dostępność świadczeń dla cudzoziemców. Jednocześnie należało wprowadzić takie rozwiązania, które uniemożliwią nadużywanie przez cudzoziemców pomocy udzielanej w trakcie postępowania w sprawie nadania statusu uchodźcy, a tym samym uniemożliwią niepotrzebne obciążenie Skarbu Państwa.

Doprecyzowania wymagały przepisy regulujące postępowanie w sprawie nadania statusu uchodźcy w celu usprawnienia tego postępowania oraz usunięcia wątpliwości powstałych w trakcie stosowania ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zgłaszanych zarówno przez organy administracji publicznej, jak i organizacje pozarządowe. Konieczne były również zmiany organizacyjne związane z odebraniem organom Policji kompetencji w zakresie zatrzymania cudzoziemca oraz umieszczenia go w strzeżonym ośrodku lub areszcie w celu wydalenia, jak również przedłużaniem pobytu w takim ośrodku lub areszcie i przyznaniem wyłącznych kompetencji w tym zakresie organom Straży Granicznej. Pozwoli to na przejrzyste i niebudzące żadnych wątpliwości wskazanie właściwości odpowiednich organów do występowania z wnioskiem do sądu o umieszczenie cudzoziemca w strzeżonym ośrodku (lub zastosowania wobec niego aresztu w celu wydalenia), a w szczególności do występowania z wnioskiem o przedłużenie pobytu cudzoziemca w obiektach detencyjnych administrowanych przez Straż Graniczną.

Proponuje się również zmiany w zakresie wydawania decyzji o przekazaniu i o umorzeniu postępowania w przypadku istnienia okoliczności uzasadniających przekazanie cudzoziemca na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 343/2003. W świetle obowiązujących przepisów, jeżeli w toku postępowania w sprawie nadania statusu uchodźcy zachodzą okoliczności uzasadniające przekazanie cudzoziemca lub osoby, w imieniu której on występuje, innemu państwu członkowskiemu, odpowiedzialnemu za rozpatrzenie wniosku o nadanie statusu uchodźcy na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 343/2003 to na organie prowadzącym postępowanie ciąży obowiązek wydania decyzji o ich przekazaniu

i o umorzeniu postępowania. Takie brzmienie przepisu sugeruje swoisty automatyzm działania organu, w sytuacji gdy zachodzą okoliczności uzasadniające przekazanie cudzoziemca lub osoby, w imieniu której on występuje, innemu państwu członkowskiemu. W tym miejscu należy podkreślić, że aby przekazanie mogło dojść do skutku, oprócz istnienia okoliczności uzasadniających przekazanie, konieczne jest wyrażenie zgody przez dane państwo członkowskie na przejęcie odpowiedzialności za rozpatrzenie wniosku o nadanie statusu uchodźcy, a w niektórych sytuacjach wyrażenie zgody członka rodziny przebywającego w tym państwie. Może zatem mieć miejsce taka sytuacja, że pomimo istnienia okoliczności uzasadniających przekazanie cudzoziemca innemu państwu członkowskiemu na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 343/2003, nie dojdzie do porozumienia między Rzeczpospolitą Polską a innym państwem członkowskim w zakresie przejęcia odpowiedzialności za rozpatrzenie wniosku o nadanie statusu uchodźcy. Konieczne wówczas będzie przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania statusu uchodźcy i wydanie decyzji merytorycznej. Zasadne jest w związku z tym wprowadzenie uregulowania, zgodnie z którym decyzja o przekazaniu wnioskodawcy lub osoby, w imieniu której on występuje, innemu państwu członkowskiemu, odpowiedzialnemu za rozpatrzenie wniosku o nadanie statusu uchodźcy na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 343/2003 i o umorzeniu postępowania była wydawana tylko wówczas, gdy państwo członkowskie zgadza się na przejęcie tych osób.

Z doświadczeń zebranych w trakcie obowiązywania ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wynika, że brak regulacji nakładającej na cudzoziemca wnioskującego o nadanie statusu uchodźcy obowiązek stawienia się, w określonym przepisami czasie, w ośrodku dla cudzoziemców prowadzonym przez Szefa Urzędu, skutkuje znacznym utrudnieniem w prowadzeniu postępowania (trudności z doręczaniem pism, przeprowadzeniem przesłuchania), przedłużaniem czasu jego trwania, a także dezorganizuje system udzielania świadczeń socjalnych i opieki medycznej. W związku z powyższym proponuje się wprowadzenie takiego obowiązku (podobne rozwiązanie funkcjonuje w Czechach), przy czym za realny termin jego wypełnienia przyjęto 2 dni od dnia przyjęcia wniosku przez organ przyjmujący wniosek.

W wyniku wprowadzenia obowiązku stawienia się cudzoziemca w ośrodku po przyjęciu wniosku, proponuje się uzupełnienie zakresu czynności organu przyjmującego wniosek o nadanie statusu uchodźcy o informowanie wnioskodawcy o adresie ośrodka, w którym musi się on stawić.

Z projektowanym obowiązkiem stawienia się cudzoziemca w ośrodku łączy się także propozycja uzupełnienia przesłanek umorzenia postępowania w sprawie nadania statusu uchodźcy. Zgodnie z obowiązującymi przepisami umorzenie postępowania w sprawie o nadanie statusu uchodźcy może nastąpić w przypadku, gdy cudzoziemiec opuścił ośrodek dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy na okres dłuższy niż 7 dni bez usprawiedliwionej przyczyny. Przepis ten może mieć zastosowanie tylko w odniesieniu do cudzoziemców, którzy przebywali w ośrodku, a następnie go opuścili. Przepisy ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nie przewidują w chwili obecnej umorzenia postępowania z powodu niestawienia się (w ogóle) cudzoziemca do ośrodka.

Za konieczne uznano również wskazanie okresu ważności zaświadczenia wydawanego cudzoziemcowi ubiegającemu się o nadanie statusu uchodźcy, jeżeli po upływie 6 miesięcy od dnia złożenia wniosku o nadanie statusu uchodźcy nie została wydana decyzja w pierwszej instancji i przyczyna niewydania decyzji w tym terminie nie leży po stronie cudzoziemca (tj. do dnia, w którym decyzja w sprawie o nadanie statusu uchodźcy stanie się ostateczna). Dodatkowo proponuje się zmianę treści tego zaświadczenia poprzez niewskazywanie przewidywanego terminu zakończenia postępowania w sprawie nadania statusu uchodźcy. Ma to przede wszystkim na celu usunięcie wątpliwości interpretacyjnych dotyczących możliwości podejmowania czy też kontynuowania legalnego zatrudnienia przez cudzoziemca ubiegającego się o nadanie statusu uchodźcy lub jego małżonka, w sytuacji gdy:

- 1) nadal nie została wydana decyzja w pierwszej instancji przez Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców, a termin przewidywanego zakończenia postępowania o nadanie statusu uchodźcy wskazany w zaświadczeniu już upłynął lub
- 2) po wydaniu decyzji w pierwszej instancji po upływie 6 miesięcy toczy się w jego sprawie postępowanie odwoławcze przed organem drugiej instancji.

Sformułowanie „przewidywany termin zakończenia postępowania w sprawie nadania statusu uchodźcy” jest jedynie terminem orientacyjnym, który często w praktyce bywa przekraczany. Bywają także takie sytuacje, w których organ rozpatrujący wniosek o nadanie statusu uchodźcy po przekroczeniu sześciomiesięcznego terminu, wyznacza przewidywany termin zakończenia sprawy i z różnych przyczyn nie dotrzymuje go, wyznaczając jednocześnie kolejny termin. Ponadto wprowadzenie rozwiązania polegającego na tym, że zaświadczenie jest ważne do dnia, w którym decyzja w sprawie o nadanie statusu uchodźcy stanie się ostateczna, tj. także w trakcie procedury odwoławczej, ma na celu wsparcie procesu

integracyjnego uchodźców, którzy poprzez podjęcie pracy w Polsce łatwiej i szybciej integrują się w naszym kraju. Integracja ekonomiczna jest podstawowym wymiarem procesu integracji, który pozwala i zachęca cudzoziemca do integracji w pozostałych wymiarach: społecznym, politycznym czy kulturowym.

Za niezbędne uznano również wprowadzenie rozwiązania polegającego na nieorzekaniu o wydaleniu w decyzji o odmowie nadania statusu uchodźcy, jeżeli cudzoziemiec jest już obowiązany do opuszczenia terytorium RP na podstawie decyzji o wydaleniu, która nie została wykonana. Stosownie do obowiązujących przepisów, w decyzji odmawiającej nadania statusu uchodźcy cudzoziemcowi lub osobie, w imieniu której ona występuje, orzeka się również o ich wydaleniu, jeżeli nie istnieją okoliczności uzasadniające udzielenie ochrony uzupełniającej albo zgody na pobyt tolerowany. Jedyny wyjątek, jaki przewiduje ustawa w obowiązku zamieszczenia takiego orzeczenia, jest obecnie przypadek, w którym cudzoziemiec jest już obowiązany do opuszczenia terytorium Polski na podstawie decyzji o wydaleniu, której wykonanie zostało wstrzymane w związku ze wszczęciem postępowania o nadanie statusu uchodźcy bądź złożeniem przez cudzoziemca kolejnego wniosku o nadanie statusu uchodźcy. Wstrzymanie decyzji o wydaleniu w związku z wszczęciem postępowania o nadanie statusu uchodźcy następuje z mocy prawa. Natomiast gdy cudzoziemiec złożył kolejny wniosek o nadanie statusu uchodźcy, Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców może wstrzymać wykonanie decyzji o wydaleniu, jeżeli przemawia za tym słuszny interes strony, nie jest to sprzeczne z interesem społecznym i złożenie kolejnego wniosku nie nastąpiło w celu opóźnienia wydania decyzji o wydaleniu czy też opóźnienia lub zakłócenia wykonania takiej decyzji. W takim przypadku cudzoziemiec musi wystąpić z wnioskiem o wstrzymanie wykonania decyzji o wydaleniu.

Wprowadzenie rozwiązania polegającego na nieorzekaniu o wydaleniu w decyzji o odmowie nadania statusu uchodźcy, jeżeli cudzoziemiec jest już obowiązany do opuszczenia terytorium RP na podstawie decyzji o wydaleniu, która nie została wykonana, pociąga za sobą konieczność dokonania zmian w tym zakresie w innych przepisach.

Zgodnie z obowiązującym stanem prawnym, małoletniego bez opieki, wobec którego w decyzji o odmowie nadania statusu uchodźcy orzeczono o wydaleniu, pozostawia się w placówce opiekuńczo-wychowawczej do czasu przekazania go organom lub organizacjom kraju pochodzenia, do których zadań statutowych należą sprawy małoletnich. Poza regulacją tak brzmiącego przepisu pozostają przypadki, gdy w decyzji o odmowie nadania statusu uchodźcy nie orzeka się o wydaleniu. Jest oczywiste, że bez względu na to, czy małoletni po

zakończeniu postępowania o nadanie statusu uchodźcy będzie podlegał wydaleniu z mocy orzeczenia zawartego w decyzji kończącej to postępowanie, czy też na podstawie wcześniejszej decyzji o wydaleniu, jego pozycja nie powinna się różnić. W obu przypadkach powinien pozostawać w placówce opiekuńczo-wychowawczej do czasu przekazania go organom lub organizacjom kraju pochodzenia. Zmieniona norma prawna powinna objąć wszystkie te sytuacje.

Z doświadczeń związanych z wydaleniami cudzoziemców po zakończeniu postępowania o nadanie statusu uchodźcy wynika potrzeba uregulowania kwestii ponoszenia kosztów takich wydań. Ustawa o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nie zawiera wyraźnych regulacji w tej materii a w zakresie orzekania o wydaleniu odsyła jedynie do przepisów ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach, dotyczących postępowania w sprawie wydalenia. Rozważając zasadność przyjęcia do cudzoziemców podlegających wydaleniu po zakończeniu postępowania uchodźczego, rozwiązań stosowanych do orzekania o kosztach wydalenia na podstawie ustawy o cudzoziemcach, uznano, że nie przyniosą one pożądaných efektów. Należy zauważyć, że egzekucja należności z tytułu kosztów wydalenia od tej grupy cudzoziemców jest czysto iluzoryczna, skoro ze względu na ich trudną sytuację materialną po opuszczeniu kraju pochodzenia państwo udziela im pomocy socjalnej i opłaca świadczenia medyczne na zasadach określonych w ustawie. Dlatego też proponuje się, aby to z ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wynikała zasada, zgodnie z którą koszty wydalenia cudzoziemca są finansowane z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw wewnętrznych. Nierealnym byłoby założenie, że cudzoziemiec ubiegający się o nadanie statusu uchodźcy w Polsce i korzystający na tej podstawie z pomocy udzielanej przez państwo polskie będzie w stanie pokryć koszty swojego wydalenia w przypadku zakończenia postępowania orzeczeniem o wydaleniu.

W celu usunięcia wątpliwości interpretacyjnych proponuje się zmianę redakcji przepisu, zgodnie z którym zatrzymania można dokonać w przypadku, gdy wnioskodawca lub osoba, w imieniu której wnioskodawca występuje, nielegalnie przekroczyli lub usiłowali przekroczyć granicę, chyba że przybyli bezpośrednio z terytorium, na którym istnieją okoliczności uzasadniające ich obawę przed prześladowaniem w rozumieniu art. 13 lub doznaniem poważnej krzywdy w rozumieniu art. 15, i wjechali na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub przebywają na tym terytorium bez zezwolenia, pod warunkiem że wniosek o nadanie statusu uchodźcy zostanie złożony niezwłocznie i przedstawione będą

wiarygodne przyczyny nielegalnego wjazdu lub pobytu. Za zasadne uznano zmianę tego przepisu, tak aby wynikało z niego, że nie jest możliwe zatrzymanie cudzoziemców, którzy przybyli bezpośrednio z terytorium, na którym ich życiu lub wolności zagrażało niebezpieczeństwo prześladowania lub ryzyko wyrządzenia poważnej krzywdy, przedstawili wiarygodne przyczyny nielegalnego wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i wnioski o nadanie statusu uchodźcy złożyli niezwłocznie po przekroczeniu granicy.

Za uzasadnione uznano również dokonanie zmian w zakresie przepisów określających tryb umieszczania cudzoziemca ubiegającego się o nadanie statusu uchodźcy w strzeżonym ośrodku lub areszcie w celu wydalenia oraz przedłużania pobytu w takim ośrodku lub areszcie. Obecne brzmienie przepisów rozdziału 6 ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej budzi szereg wątpliwości w zakresie ustalenia właściwości organów do występowania z wnioskiem do sądu o umieszczenie cudzoziemca w strzeżonym ośrodku (lub zastosowania wobec niego aresztu w celu wydalenia), a także występowania z wnioskiem o przedłużenie pobytu cudzoziemca w obiektach detencyjnych administrowanych przez Straż Graniczną.

W obecnie obowiązującym stanie prawnym Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców może wystąpić do Straży Granicznej lub Policji z wnioskiem o zatrzymanie cudzoziemca ubiegającego się o nadanie statusu uchodźcy lub osoby, w imieniu której cudzoziemiec ten występuje, w przypadku gdy ich zachowanie zagraża bezpieczeństwu, zdrowiu lub życiu innych cudzoziemców przebywających w ośrodku dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy lub pracownikom ośrodka. Zgodnie z art. 87 ust. 3 ww. ustawy zatrzymanie cudzoziemca w powyższym przypadku dokonuje, na wniosek Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców, Straż Graniczna lub Policja, ale to Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców występuje do sądu z wnioskiem o umieszczenie ww. cudzoziemca w strzeżonym ośrodku lub areszcie w celu wydalenia. Dotychczasowa praktyka stosowania tych przepisów pokazała, że taki mechanizm współdziałania organów nie jest wystarczająco sprawny i szybki. Właściwszym rozwiązaniem organizacyjnym jest, aby organy, które dokonały zatrzymania cudzoziemca, występowały też z wnioskiem do sądu o umieszczenie go w strzeżonym ośrodku lub zastosowania wobec niego aresztu w celu wydalenia.

Ponadto proponuje się, aby zatrzymanie przez Straż Graniczną cudzoziemca w razie uzasadnionego podejrzenia o możliwości nadużycia postępowania w sprawie nadania statusu uchodźcy następowało na wniosek Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Wprowadzenie takiego trybu postępowania wynika z tego, że to Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców, jako

organ właściwy w sprawach nadawania statusu uchodźcy, rozpatrując wniosek i mając wgląd do akt danego postępowania, może ocenić, czy wniosek wskazuje na okoliczności usprawiedliwiające rozpatrywanie go w kierunku nadania statusu uchodźcy lub udzielenia ochrony uzupełniającej, czy też został złożony tylko i wyłącznie w celu uchylenia się od wykonania decyzji o wydaleniu. Naturalnie przesłanka ta podlega sprawdzeniu w postępowaniu przed sądem, który decyduje o umieszczeniu cudzoziemca w strzeżonym ośrodku lub areszcie w celu wydalenia.

Kolejna zmiana ma polegać na odebraniu organom Policji kompetencji w zakresie zatrzymania cudzoziemca oraz umieszczenia go w strzeżonym ośrodku lub areszcie w celu wydalenia w postępowaniu w sprawie nadania statusu uchodźcy. Zgodnie z aktualnym stanem prawnym rola Policji w zakresie uregulowanym przepisami ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej ogranicza się do przypadków zatrzymywania cudzoziemców, którzy złożyli już wniosek o nadanie statusu uchodźcy w Rzeczypospolitej Polskiej, lub osób, w imieniu których cudzoziemiec występuje, oraz ewentualnego przedłużania pobytu w strzeżonym ośrodku lub areszcie w celu wydalenia, jeżeli takowy środek w stosunku do cudzoziemców zastosowano. Należy jednak zauważyć, że w większości przypadków – co do zasady – cudzoziemcy zatrzymywani są przez Straż Graniczną z chwilą składania wniosku, z uwagi na fakt, iż to do kompetencji (tylko i wyłącznie) właściwych organów Straży Granicznej należy przyjmowanie wniosków o nadanie statusu uchodźcy – zarówno na granicy, jak i na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Ponadto – zgodnie z art. 29 ust. 1 ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – to organ przyjmujący wniosek o nadanie statusu uchodźcy w Rzeczypospolitej Polskiej wykonuje szereg czynności dotyczących cudzoziemca (ustala tożsamość wnioskodawcy i osoby, w imieniu której wnioskodawca występuje, fotografuje wnioskodawcę i osobę, w imieniu której wnioskodawca występuje, oraz pobiera od nich odciski linii papilarnych), a także uzyskuje informacje dotyczące kraju pochodzenia, wiz lub zezwoleń na pobyt wydanych wnioskodawcy i osobie, w imieniu której wnioskodawca występuje, przez organy innych państw, trasy przejazdu do granicy i miejsca przekroczenia granicy, ubiegania się przez wnioskodawcę lub członka jego rodziny o nadanie statusu uchodźcy w innym państwie, imienia i nazwiska, daty i miejsca urodzenia, adresu miejsca zamieszkania i stopnia pokrewieństwa członka rodziny wnioskodawcy, który przebywa na terytorium innego państwa członkowskiego. Organ przyjmujący wniosek ustala

także, czy wnioskodawca i osoba, w imieniu której wnioskodawca występuje, posiadają dokumenty uprawniające do przekroczenia granicy lub czy przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej legalnie oraz wykonują pozostałe czynności związane z faktem złożenia przez cudzoziemca wniosku (np. wydanie tymczasowego zaświadczenia tożsamości cudzoziemca, ewentualne przeprowadzenie kontroli osobistej oraz bagażu). W świetle powyższego to organ przyjmujący wniosek posiada informacje dotyczące cudzoziemca, pozwalające ustalić, czy zachodzą okoliczności uzasadniające zatrzymanie i umieszczenie cudzoziemca w strzeżonym ośrodku lub areszcie w celu wydalenia. Podobnie w sytuacji wnioskowania o przedłużenie pobytu cudzoziemca w strzeżonym ośrodku lub areszcie w celu wydalenia, to organ, w którego właściwości pozostają cudzoziemcy umieszczeni we wskazanych placówkach, posiada informacje o etapach postępowania o nadanie statusu uchodźcy oraz zna inne okoliczności uzasadniające dalszy pobyt cudzoziemca w ośrodku detencyjnym. Należy także zauważyć, że administrowanie strzeżonymi ośrodkami oraz aresztami w celu wydalenia należy – od dnia 1 stycznia 2009 r. – do wyłącznej kompetencji właściwych organów Straży Granicznej. Biorąc powyższe pod uwagę, za zasadne uznano przeprowadzenie zmian mających na celu usprawnienie postępowania w sprawach zatrzymywania cudzoziemców składających wnioski o nadanie statusu uchodźcy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz ich pobytu w strzeżonym ośrodku lub areszcie w celu wydalenia, poprzez przyznanie wyłącznych kompetencji w tym zakresie Straży Granicznej, z uwagi na rolę, jaką pełnią jej organy w procesie składania przez cudzoziemców wniosków o ochronę oraz podczas pobytu cudzoziemca w strzeżonym ośrodku lub areszcie w celu wydalenia.

Dostrzeżono również potrzebę wprowadzenia wyjątku od zasady osobistego odbioru dokumentu podróży przewidzianego w Konwencji Genewskiej. Zgodnie z obowiązującym stanem prawnym cudzoziemiec, któremu nadano status uchodźcy, odbiera dokument podróży przewidziany w Konwencji Genewskiej osobiście, a jedyny wyjątek dotyczy małoletniego. Przepis nie przewiduje działania w sytuacjach szczególnych, gdy zdarzenia losowe (np. choroba, wypadek za granicą) nie pozwalają na osobisty odbiór dokumentu. Proponuje się wprowadzenie odstępstwa od tej zasady w wyjątkowych sytuacjach losowych i działanie poprzez pełnomocnika na podstawie pełnomocnictwa szczególnego. W tym przypadku nie będzie stosowany przepis dotyczący sprawdzania przez osobę odbierającą dokument za pomocą czytnika elektronicznego, czy dane osobowe i dane biometryczne zamieszczone w tym dokumencie są zgodne ze stanem faktycznym.

W projekcie proponuje się ponadto wprowadzenie zmian do rozdziału 5 ustawy dotyczącego pomocy dla osób ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy. Proponowane regulacje mają na celu zwiększenie pomocy dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy, a także zakresu i dostępności świadczeń dla cudzoziemców. Jedną z propozycji mających na celu zwiększenie zakresu świadczeń dla cudzoziemców jest wprowadzenie możliwości udzielenia pomocy w przypadku przeniesienia się cudzoziemca do innego państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o nadanie statusu uchodźcy na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 343/2003. Zgodnie z przyjętą przez rozporządzenie zasadą państwem odpowiedzialnym za rozpatrzenie wniosku o nadanie statusu uchodźcy jest to państwo, w którym cudzoziemiec po raz pierwszy złożył wniosek o nadanie statusu uchodźcy. Jednakże rozporządzenie Rady (WE) nr 343/2003 wprowadziło możliwość przejmowania takiej odpowiedzialności przez inne państwa członkowskie, głównie ze względu na zachowanie jedności rodziny, potrzebę połączenia członków rodziny.

W świetle obowiązujących przepisów cudzoziemcowi, który złożył wniosek o nadanie statusu uchodźcy, oraz osobie, w imieniu której ten cudzoziemiec występuje, zapewnia się pomoc socjalną i opiekę medyczną oraz można zapewnić pomoc w dobrowolnym powrocie do kraju, do którego mają prawo wjazdu. Proponowana zmiana ma dotyczyć rozszerzenia możliwości zapewnienia pomocy również w przypadku przeniesienia do innego państwa członkowskiego na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 343/2003. Zgodnie z tym rozporządzeniem cudzoziemiec, który udaje się do innego państwa członkowskiego w celu rozpatrzenia wniosku o nadanie statusu uchodźcy, podlega albo przekazaniu pod konwojem albo przemieszcza się samodzielnie. W pierwszym przypadku koszty związane z podróżą cudzoziemca ponosi Straż Graniczna, która doprowadza go do granicy. W drugim zaś cudzoziemiec samodzielnie powinien opłacić podróż. Zważywszy jednak na kondycję finansową tej grupy cudzoziemców, w praktyce często potrzebne bywa znaczące wsparcie finansowe ze środków publicznych. Stąd propozycja stworzenia możliwości udzielenia pomocy ze środków pozostających w dyspozycji Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców.

Wprowadzenie możliwości udzielania pomocy w razie przeniesienia się cudzoziemca do innego państwa członkowskiego na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 343/2003, zwanej dalej „pomocą w przeniesieniu”, pociąga za sobą konieczność uregulowania sposobu skorzystania przez cudzoziemca z tej formy pomocy. Przyjęto, że udzielanie pomocy w dobrowolnym powrocie oraz w przeniesieniu będzie odbywało się na podobnych zasadach. Rozszerzenie zakresu świadczeń nastąpi także poprzez odstąpienie od obecnych zasad

udzielania pomocy socjalnej cudzoziemcom składającym ponownie wnioski o nadanie statusu uchodźcy po skorzystaniu z pomocy w dobrowolnym powrocie. Wprowadzenie zmian w tym zakresie spowoduje, że wszystkim cudzoziemcom, którzy złożyli wniosek o nadanie statusu uchodźcy, będzie przysługiwała pomoc socjalna i opieka medyczna na zasadach ogólnych. Przyjęcie takiego rozwiązania ma na celu zapewnienie cudzoziemcom podstawowych środków utrzymania na terytorium Polski podczas oczekiwania na wydanie decyzji statusowej. Praktyka pokazuje, że wskazana grupa cudzoziemców nie jest w stanie pokryć kosztów pobytu na terytorium Polski we własnym zakresie, jeżeli przysługuje im tylko opieka medyczna i pomoc socjalna w postaci świadczenia pieniężnego wypłacanego w 1/3 wysokości. Dla przykładu, obecnie osoba samotna otrzymuje tylko 250 zł miesięcznie, a czteroosobowa rodzina – 500 zł (co daje w przeliczeniu 125 zł na jedną osobę).

Proponuje się rozszerzenie przypadków, w których możliwe jest wypłacanie ekwiwalentu pieniężnego w zamian za wyżywienie. Przewiduje się, że ekwiwalent pieniężny będzie przysługiwał w zamian za wyżywienie dziecka, do ukończenia przez nie 6 lat, lub za wyżywienie ucznia szkoły podstawowej, gimnazjum lub szkoły ponadgimnazjalnej. Zmiana ta ma na celu wydłużenie okresu wypłacania ekwiwalentu pieniężnego w zamian za wyżywienie i zapewnienie płynnego przejścia pomiędzy ekwiwalentem przyznawanym ze względu na wiek dziecka a późniejszym ekwiwalentem szkolnym. Zmiany te mają szczególne znaczenie w przypadku małych dzieci. Należy podkreślić, że dzieci kilkuletnie muszą mieć zapewnione wyżywienie dostosowane do ich potrzeb, uwzględniające różnorodność składników koniecznych do prawidłowego rozwoju. Posiłki powinny być podawane tym dzieciom częściej i w mniejszych porcjach. Tych warunków nie da się spełnić w ramach wyżywienia zbiorowego. Wprowadzenie zmian w tym zakresie ma również zapewnić wyżywienie dzieciom w sytuacji, gdy z racji zajęć szkolnych nie jest możliwe żywienie zbiorowe na stołówce w ośrodku dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy. Ponadto użyte w obecnie obowiązującej ustawie wyrażenie „dziecko uczęszczające do szkoły, gimnazjum lub szkoły ponadgimnazjalnej” budziło wątpliwości odnośnie do tego, czy taki ekwiwalent przysługuje w okresie, kiedy dziecko faktycznie nie uczęszcza do szkoły ze względu np. na przerwę wakacyjną. Zastosowanie określenia „uczeń szkoły podstawowej, gimnazjum lub szkoły ponadgimnazjalnej” precyzyjnie wskazuje, że ekwiwalent pieniężny będzie wypłacany w całym roku kalendarzowym, bez wyłączenia okresów wakacyjnych. Poza walorem motywującym cudzoziemców do działania, proponowane zmiany przyniosą także oszczędności dla budżetu państwa, gdyż w przypadku wypłaty ekwiwalentu pieniężnego w zamian za wyżywienie dzieci, nie będą ponoszone

koszty związane z przygotowywaniem posiłków, które z reguły stanowią czwartą część kosztów związanych z zakwaterowaniem i wyżywieniem cudzoziemców.

Za celowe uznano również wprowadzenie możliwości zapewnienia ekwiwalentu pieniężnego w zamian za wyżywienie, jeżeli wymagają tego względy organizacyjne. Wprowadzenie powyższego rozwiązania pozwoli elastycznie reagować w sytuacjach, gdy z określonych względów, np. związanych z wymogami sanitarno-epidemiologicznymi, nie byłaby możliwa organizacja zbiorowego żywienia. W takich sytuacjach wypłacany będzie ekwiwalent pieniężny, a cudzoziemiec samodzielnie przygotowuje posiłki. Taka forma zapewnienia wyżywienia może mieć duże znaczenie w przypadku umieszczenia cudzoziemców w obiektach o wyspecjalizowanym charakterze (np. ośrodek dla samotnych kobiet), gdzie potrzeba ułatwienia adaptacji oraz aktywizacji cudzoziemca (samodzielne robienie zakupów i przygotowanie posiłków) będzie brała górę nad korzyściami zbiorowego systemu żywienia. W przypadku wyboru takiej formy realizacji świadczeń w zakresie żywienia cudzoziemców istotne będą także korzyści finansowe, gdyż, jak wskazano wyżej, koszty związane z przygotowywaniem posiłków, z reguły stanowią czwartą część kosztów związanych z zakwaterowaniem i wyżywieniem cudzoziemców.

Istnieje również potrzeba zapewnienia dodatkowych form pomocy dla cudzoziemców korzystających ze świadczenia pieniężnego. W tym celu proponuje się stworzenie podstaw prawnych do otrzymywania przez cudzoziemców, którym wypłaca się świadczenie pieniężne, dodatkowych świadczeń w postaci:

- 1) nauki języka polskiego i podstawowych materiałów niezbędnych do nauki tego języka;
- 2) pomocy dydaktycznych dla dzieci korzystających z nauki i opieki w publicznych placówkach, szkołach podstawowych, gimnazjach lub szkołach ponadgimnazjalnych;
- 3) pokrycia, w miarę możliwości, kosztów zajęć pozalekcyjnych i rekreacyjno-sportowych dzieci.

W chwili obecnej tego typu pomoc przysługuje jedynie cudzoziemcom przebywającym w ośrodku. Problem zgłaszany był m. in. przez organizacje pozarządowe, które wielokrotnie zwracały uwagę na to, że świadczenie pieniężne jest niewystarczające, aby cudzoziemcy przebywający poza ośrodkiem mogli przeznaczyć jego część na naukę języka polskiego czy zakup pomocy dydaktycznych dla swoich uczących się dzieci. W przypadku rodziny czteroosobowej wartość świadczenia na jednego członka rodziny wynosi bowiem około 375 zł miesięcznie. Powyższa zmiana ma na celu wyrównanie szans edukacyjnych

cudzoziemców przebywających w ośrodkach oraz cudzoziemców korzystających ze świadczeń pieniężnych poza ośrodkami, w tym zwłaszcza najmłodszych cudzoziemców.

Za niezbędne uznano wprowadzenie regulacji, zgodnie z którą świadczenie pieniężne nie będzie przysługiwało cudzoziemcowi za okres, kiedy przebywał poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej. W obowiązującym stanie prawnym cudzoziemiec, który złożył wniosek o nadanie statusu uchodźcy, jest obowiązany przebywać na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej do dnia doręczenia decyzji ostatecznej w sprawie o nadanie statusu uchodźcy. Jednocześnie Polska zobowiązuje się do zapewnienia pomocy socjalnej oraz opieki medycznej w okresie postępowania w sprawie nadania statusu uchodźcy. Jeżeli więc cudzoziemiec nie wykonuje nałożonego na niego obowiązku pozostawania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez cały okres postępowania w sprawie nadania statusu uchodźcy, to po stronie państwa nie powinno być obowiązku utrzymywania takiego cudzoziemca. Brak regulacji w tym zakresie powoduje, że cudzoziemcy, którzy korzystają ze świadczeń poza ośrodkiem, wyjeżdżają z terytorium Polski, następnie po powrocie ubiegają się o wypłatę świadczeń pieniężnych za okres ich nieobecności.

Dostrzeżono również konieczność doprecyzowania zasad stwierdzenia wygaśnięcia decyzji o udzielaniu pomocy socjalnej w postaci świadczenia pieniężnego, poprzez dodanie nowej przesłanki, pozwalającej na wydanie decyzji o wygaśnięciu udzielania pomocy w tej formie, gdy cudzoziemiec przebywa w ośrodku, pomimo otrzymania pomocy socjalnej w postaci świadczenia pieniężnego. Ma to na celu zapobieżenie takim sytuacjom, gdy po otrzymaniu świadczeń pieniężnych cudzoziemcy samowolnie wracają do ośrodka i faktycznie korzystają w sposób nieuprawniony z obu form pomocy.

Kolejne zmiany dotyczą określania okresu, na jaki przysługuje pomoc socjalna oraz opieka medyczna. W chwili obecnej pomoc socjalną i opiekę medyczną zapewnia się w okresie postępowania w sprawie nadania statusu uchodźcy i przez okres 2 miesięcy od dnia doręczenia decyzji ostatecznej w tej sprawie, a w przypadku gdy postępowanie w sprawie nadania statusu uchodźcy zostało umorzone – przez okres 14 dni od dnia doręczenia decyzji ostatecznej o umorzeniu postępowania. Za zasadne uznano wyróżnienie sytuacji, gdy po zakończeniu postępowania cudzoziemiec jest obowiązany do opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Obowiązek ten może wynikać z wcześniejszej decyzji o wydaleniu, która nie została wykonana, lub z decyzji o odmowie nadania statusu uchodźcy, udzielenia ochrony uzupełniającej i zgody na pobyt tolerowany. Zgodnie z art. 48 ust. 4 cudzoziemiec jest obowiązany opuścić terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w terminie

30 dni od dnia doręczenia decyzji ostatecznej o odmowie nadania statusu uchodźcy. Dlatego też termin udzielania pomocy socjalnej i opieki medycznej w tym przypadku nie powinien przekraczać tego okresu.

W celu poprawy organizacji udzielania świadczeń zasadne jest doprecyzowanie okresu ich dostępności dla cudzoziemca. Choć w praktyce początek okresu udzielania pomocy i opieki medycznej przypada na dzień przybycia cudzoziemca do ośrodka wyznaczonego do spełniania funkcji ośrodka recepcyjnego, to nie znajduje to wyraźnego odzwierciedlenia w przepisach. W projekcie przewiduje się nałożenie na cudzoziemca obowiązku stawienia się w ośrodku po złożeniu wniosku o nadanie statusu uchodźcy za pośrednictwem organów Straży Granicznej. Przyjęcie proponowanych zmian co do początku okresu udzielania świadczeń zapewni spójność z tym nowym wymogiem. Co do zasady pomoc socjalna i opieka medyczna będą przysługiwać od dnia zgłoszenia się przez cudzoziemca do ośrodka recepcyjnego wyznaczonego przez Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Wyjątek od tej zasady dotyczyć będzie opieki medycznej. W sytuacjach szczególnych związanych z zagrożeniem życia lub zdrowia cudzoziemca niezbędne jest bowiem jej udzielenie już od dnia złożenia przez cudzoziemca wniosku o nadanie statusu uchodźcy. Doprecyzowanie granic czasowych rozpoczęcia udzielania świadczeń ma duże znaczenie praktyczne zwłaszcza dla wydatkowania środków publicznych. Zgodnie z zasadą wyrażoną w ustawie o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej pomoc socjalną i opiekę medyczną zapewnia się cudzoziemcowi od momentu złożenia przez niego wniosku o nadanie statusu uchodźcy. Należy jednak zauważyć, że wniosek taki jest składany przede wszystkim na granicy, za pośrednictwem Straży Granicznej. Organem właściwym do jego rozpatrzenia jest zaś Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Zatem zanim wpłynie on do Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców i cudzoziemiec przybędzie do ośrodka recepcyjnego, upływa pewien okres czasu. Ze względu na konieczność zaplanowania środków budżetowych przeznaczonych na pomoc udzielaną cudzoziemcom ubiegającym się o nadanie statusu uchodźcy, jak również racjonalne gospodarowanie tymi środkami, zasadne jest doprecyzowanie okresu, od którego rozpoczyna się świadczenie pomocy socjalnej i opieki medycznej.

W celu poprawy sytuacji materialnej rodzin ubiegających się o status uchodźcy proponuje się zmianę uregulowania okresu, na jaki przysługuje pomoc socjalna oraz opieka medyczna, w przypadku gdy w stosunku do małżonków lub ich małoletnich dzieci przebywających w ośrodku toczą się odrębne postępowania w sprawach nadania statusu

uchodźcy. W obecnie obowiązującym stanie prawnym, jeżeli w stosunku do małżonków przebywających w ośrodku toczą się odrębne postępowania w sprawach nadania statusu uchodźcy, okresy pomocy udzielanej małżonkom i towarzyszącym im małoletnim dzieciom kończą się jednocześnie z upływem tego okresu udzielania pomocy, który jest dłuższy. Wobec powyższego ten przywilej dotyczy tylko sytuacji, gdy odrębne postępowania prowadzone są wobec małżonków. Proponuje się, aby zasada dotycząca wydłużenia udzielania pomocy dla rodzin przebywających w ośrodku obejmowała także przypadki, gdy odrębne postępowania toczą się wobec dzieci.

Proponuje się zmienić zakres świadczeń udzielanych w ramach pomocy w dobrowolnym powrocie. Obecnie zapewnia się przejazd tylko najtańszym środkiem komunikacji oraz pokrywa się tylko część kosztów wyżywienia w podróży. Przewiduje się zniesienie ograniczeń co do rodzaju środka komunikacji i pokrywanie kosztów wyżywienia w podróży w całości. Potrzeba zmian w tym zakresie wynika z doświadczeń zebranych w związku ze stosowaniem wymienionych przepisów. Zgodnie z ustawą za organizację dobrowolnego powrotu odpowiada Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Tak więc w istocie ograniczenie co do rodzaju możliwego do sfinansowania środka komunikacji dotyczyło swobody działania nie cudzoziemca, lecz Szefa Urzędu. Nowa regulacja ułatwi organizację podróży do kraju pochodzenia w tych sytuacjach, gdy użycie najtańszych środków komunikacji jest mało efektywne, a czasami wręcz niemożliwe (np. w przypadku obywateli Gruzji możliwa do zastosowania jest tylko droga lotnicza). Obecne przepisy nie uwzględniają sytuacji szczególnych grup cudzoziemców, jak np. małoletnich, rodzin wielodzietnych, dla których odbywanie podróży najtańszym środkiem komunikacji jest nazbyt uciążliwe ze względu na czas jej trwania. Warto również zwrócić uwagę na fakt, że zwiększony wydatek na przejazd cudzoziemca droższym środkiem komunikacji może często przynieść istotne oszczędności w zakresie kosztów ponoszonych na przedłużone zakwaterowanie i wyżywienie cudzoziemca, w sytuacji gdy organizacja podróży przy użyciu najtańszego środka komunikacji jest utrudniona i przeciąga się w czasie. Należy przy tym podkreślić, że każda podróż w ramach pomocy w dobrowolnym powrocie będzie organizowana możliwie najtańszym środkiem komunikacji bez pozostawiania wyboru cudzoziemcowi co do formy transportu.

Po wprowadzeniu opisanych wyżej zmian pomoc w dobrowolnym powrocie i dodawana pomoc w przeniesieniu będą obejmowały pokrycie:

- 1) kosztów zakupu biletu na przejazd środkiem komunikacji publicznej do wybranego przez cudzoziemca kraju, do którego ma prawo wjazdu, a w przypadku przekazania cudzoziemca do innego państwa członkowskiego na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 343/2003, do państwa, do którego następuje przekazanie,
- 2) opłat administracyjnych związanych z uzyskaniem niezbędnych wiz i zezwoleń,
- 3) kosztów wyżywienia w podróży.

Niezależnie od powyższego za zasadne uznano wprowadzenie możliwości zlecenia przez Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców:

- 1) organizacji dobrowolnego powrotu – organizacjom międzynarodowym na podstawie umów międzynarodowych,
- 2) prowadzenia nauki języka polskiego oraz przeniesienia cudzoziemca do innego państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o nadanie statusu uchodźcy na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 343/2003 – innym podmiotom, na podstawie ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych.

Realizacja zleconych zadań będzie podlegała kontroli w oparciu o regulacje umowy cywilnej zawartej w wyniku postępowania o udzielenie zamówienia publicznego lub w oparciu o rozwiązania przyjęte w umowie międzynarodowej. Pozwoli to na bardziej fachowe i profesjonalne wykonanie tych zadań, gdyż podmioty te na co dzień zajmują się sprawami cudzoziemców poszukujących ochrony i najlepiej znają sytuację tych osób i ich potrzeby.

W chwili obecnej organizacja dobrowolnych powrotów realizowana przez organizacje międzynarodowe opiera się na podstawach:

- 1) Porozumienia między Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji Rzeczypospolitej Polskiej a Międzynarodową Organizacją do Spraw Migracji (IOM) w sprawie współpracy w zakresie dobrowolnych powrotów cudzoziemców opuszczających terytorium Rzeczypospolitej Polskiej sporządzone w dniu 12 lipca 2005 r. (M. P. Nr 3, poz. 46). W umowie tej zostały ustalone zasady wzajemnej współpracy w sprawach związanych z organizacją dobrowolnego powrotu cudzoziemców do kraju pochodzenia. W imieniu Ministra zadania wykonują Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców oraz Komendant Główny Straży Granicznej. Organy te refundują również wydatki poniesione przez IOM w związku z wykonywaniem zadań wynikających z Porozumienia;

- 2) Umowy o współpracy w ramach Projektu „Doradztwo, podróż, reintegracja – pomoc w dobrowolnym powrocie z Polski” zawarta dnia 20 sierpnia 2009 r. pomiędzy Międzynarodową Organizacją do Spraw Migracji (IOM) i Urzędem do Spraw Cudzoziemców. Umowa ta określa role i zakres obowiązków jej stron oraz sposób współdziałania i współpracy w ramach Projektu „Doradztwo, podróż, reintegracja – pomoc w dobrowolnym powrocie z Polski”, współfinansowanego przez Europejski Fundusz Powrotów Imigrantów, którego celem jest przyczynienie się do usprawnienia i wzmocnienia mechanizmu pomocy w dobrowolnym powrocie z Polski oraz zwiększenie szans na pomyślny i trwały powrót tych cudzoziemców, którzy zrezygnowali z ubiegania się o status uchodźcy w Polsce. Urząd do Spraw Cudzoziemców zapewnia wkład finansowy do realizacji Projektu w wysokości 25 % wartości realizowanego Projektu.

W celu lepszego gospodarowania środkami przeznaczonymi na świadczenie pomocy proponuje się skrócenie okresu, po upływie którego następuje wstrzymanie z mocy prawa udzielania cudzoziemcowi pomocy socjalnej w ośrodku, w przypadku gdy przebywa on poza nim. W świetle obowiązujących przepisów, w przypadku gdy cudzoziemiec korzystający z pomocy socjalnej w ośrodku przebywa poza tym ośrodkiem przez okres dłuższy niż 3 dni, udzielanie tej pomocy wstrzymuje się z mocy prawa do czasu jego powrotu. Zmiana będzie polegała na skróceniu tego okresu z 3 do 2 dni. Przyjęcie takiego rozwiązania wpłynie na zmniejszenie kosztów utrzymania cudzoziemców przebywających w ośrodkach, zwłaszcza wynajmowanych, gdzie wynagrodzenie dla najemcy obliczane jest jako należność za osobodzień. Dopóki najemca nie zostanie zawiadomiony o tym, że cudzoziemiec korzystający z pomocy socjalnej w ośrodku przebywa poza tym ośrodkiem, wynagrodzenie to jest naliczane tak, jakby cudzoziemiec ten cały czas przebywał w ośrodku. Zgodnie zaś z obowiązującym stanem prawnym takie zawiadomienie możliwe jest dopiero po upływie 3 dni od opuszczenia ośrodka przez cudzoziemca.

W projekcie zostały określone prawa i obowiązki cudzoziemców przebywających w ośrodkach dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy. W chwili obecnej prawa i obowiązki cudzoziemców przebywających w ośrodku dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy, jak również zasady dotyczące pobytu w takim ośrodku, są określone w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 4 maja 2009 r. w sprawie regulaminu pobytu w ośrodku dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy (Dz. U. Nr 71, poz. 616). Przeniesienie przepisów regulujących

prawa i obowiązki cudzoziemców z ww. rozporządzenia do ustawy jest konsekwencją zasad techniki prawodawczej, zgodnie z którymi prawa i obowiązki powinny być określone ustawą, a nie w drodze aktu wykonawczego.

Projekt ma również na celu uwzględnienie tez zawartych w orzeczeniu Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich z dnia 2 marca 2010 r. w sprawach połączonych C-175/08, C-176/08, C-178/08 i C-179/08 Salahadin Abdullah i in. w zakresie przesłanek pozbawienia statusu uchodźcy. Orzeczenie to dotyczy wykładni art. 11 ust. 1 lit. e dyrektywy Rady 2004/83/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie minimalnych norm dla kwalifikacji i statusu obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako uchodźców lub jako osoby, które z innych względów potrzebują międzynarodowej ochrony oraz zawartości przyznawanej ochrony (Dz. Urz. UE L 304 z 30.09.2004, str. 12; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 19, t. 7, str. 96) w związku z art. 2 lit. c tej dyrektywy. Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich powoduje konieczność doprecyzowania przesłanek pozbawiania cudzoziemca statusu uchodźcy, co nastąpiło w projektowanym art. 14 pkt 2 lit. b.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Podmioty, na które będzie oddziaływała ustawa

Projektowana regulacja będzie oddziaływać na następujące podmioty:

- 1) cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy,
- 2) Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców,
- 3) Straż Graniczną,
- 4) Policję,
- 5) Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego;
- 6) konsulów,
- 7) Radę Ministrów w zakresie wydania aktu wykonawczego wynikającego z projektowanej regulacji;
- 8) ministra właściwego do spraw wewnętrznych w zakresie wydania aktów wykonawczych wynikających z projektowanej regulacji.

2. Wyniki przeprowadzonych konsultacji

Projekt założeń był przedmiotem konsultacji między innymi z:

- 1) Międzynarodową Organizacją do Spraw Migracji (IOM);
- 2) Radą do Spraw Uchodźców;
- 3) Helsińską Fundacją Praw Człowieka;
- 4) Biurem Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (UNHCR);
- 5) Stowarzyszeniem Amnesty International;
- 6) Polską Akcją Humanitarną Centrum Pomocy Uchodźcom;
- 7) Fundacją Instytut na Rzecz Państwa Prawa;
- 8) Stowarzyszeniem Interwencji Prawnej;
- 9) Fundacją Edukacji i Twórczości;
- 10) Polskim Czerwonym Krzyżem;
- 11) Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć.

Opinie do projektu przedstawiły: Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych do Spraw Uchodźców, Stowarzyszenie Interwencji

Prawnej, Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć oraz Fundacja Instytut na Rzecz Państwa Prawa. Opinie te zawierały uwagi i sugestie dotyczące sposobu uregulowania relokacji i przesiedleń, dodatkowych form pomocy socjalnej udzielanej samotnym kobietom, matkom samotnie wychowującym dzieci oraz cudzoziemcom przyjętym przez Rzeczpospolitą Polską w ramach relokacji lub przesiedlenia, wprowadzenia ekwiwalentu pieniężnego w zamian za wyżywienie dla cudzoziemców, którzy ze względów zdrowotnych muszą korzystać z określonej diety, doprecyzowania terminu, w którym cudzoziemiec powinien stawić się w ośrodku recepcyjnym, kwestii związanych z wstrzymaniem kieszonkowego na drobne wydatki w razie wyrządzenia przez cudzoziemca szkody w mieniu ośrodka oraz z orzekaniem o kosztach wydalenia.

Zgłoszone przez ww. podmioty spostrzeżenia dały podstawę do wprowadzenia następujących zmian w projekcie założeń:

- 1) wprowadzenie szczególnych rozwiązań dotyczących cudzoziemców objętych przesiedleniem lub relokacją, umożliwiających przeprowadzenie części postępowania w sprawie nadania statusu uchodźcy poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) odstąpienie od propozycji dotyczącej wprowadzenia dodatkowych form pomocy socjalnej udzielanej samotnym kobietom, matkom samotnie wychowującym dzieci oraz cudzoziemcom przyjętym przez Rzeczpospolitą Polską w ramach przesiedlenia lub relokacji;
- 3) wskazanie 2-dniowego terminu, liczonego od dnia przyjęcia przez właściwy organ wniosku o nadanie statusu uchodźcy, na stawienie się cudzoziemca w ośrodku recepcyjnym. Po upływie tego terminu organ będzie mógł wydać decyzję o umorzeniu postępowania;
- 4) wprowadzenie zasady, że Skarb Państwa pokrywa koszty wydalenia cudzoziemca, co do którego postępowanie w sprawie nadania statusu uchodźcy zakończyło się orzeczeniem o wydaleniu;
- 5) odstąpienie od propozycji dotyczącej wstrzymania wypłaty kieszonkowego na drobne wydatki w razie wyrządzenia przez cudzoziemca szkody w mieniu ośrodka.

Nie została uwzględniona uwaga dotycząca wprowadzenia ekwiwalentu pieniężnego w zamian za wyżywienie dla cudzoziemców, którzy ze względów zdrowotnych muszą korzystać z określonej diety. Należy podkreślić, że obecnie istnieje możliwość przygotowywania specjalnych posiłków dla takich osób w ramach wyżywienia oferowanego w ośrodkach dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy, co wynika

z umów zawieranych z administratorami obiektów pełniących funkcje ośrodków dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy. Taka możliwość dotyczy cudzoziemców, którzy przedstawią zaświadczenie lekarskie, z którego będzie wynikała konieczność stosowania diety.

W ramach konsultacji społecznych i w celu wykonania obowiązku wynikającego z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414 oraz z 2009 r. Nr 42, poz. 337) projekt ustawy został zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie internetowej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji – nie odnotowano zgłoszeń zainteresowanych podmiotów.

3. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym na budżet państwa oraz budżety jednostek samorządu terytorialnego

Skutki finansowe związane z wejściem w życie projektowanej ustawy obejmą:

– wprowadzenie regulacji dotyczących przeprowadzenia relokacji lub przesiedlenia

Wprowadzenie tych regulacji nie spowoduje kosztów dla budżetu państwa. Koszty te powstaną z chwilą podjęcia przez Radę Ministrów decyzji o przyjęciu cudzoziemców w ramach relokacji lub przesiedlenia i będą wówczas kalkulowane w oparciu o istniejące potrzeby, a zarazem możliwości państwa polskiego. Wysokość środków przeznaczonych do pokrycia kosztów relokacji lub przesiedlenia, w tym: kosztów związanych z czynnościami podejmowanymi przez organy poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, kosztów pomocy świadczonej cudzoziemcom relokowanym lub przesiedlonym i kosztów związanych z ich integracją, a także źródła pokrycia tych kosztów zostaną wskazane w rozporządzeniu Rady Ministrów dotyczącym przeprowadzenia relokacji lub przesiedlenia.

– wprowadzenie regulacji o charakterze abolicyjnym

Wprowadzenie regulacji o charakterze abolicyjnym nie spowoduje kosztów dla budżetu państwa. Wejście w życie przepisów dotyczących zalegalizowania pobytu cudzoziemców przebywających w Rzeczypospolitej Polskiej nielegalnie nie wywoła skutków finansowych dla sektora finansów publicznych, w tym z tytułu realizacji przepisów o pomocy społecznej.

– wprowadzenie zasady, że Skarb Państwa pokrywa koszty wydalenia cudzoziemca, co do którego postępowanie w sprawie nadania statusu uchodźcy zakończyło się orzeczeniem o wydaleniu

Wprowadzenie tej zmiany nie spowoduje kosztów dla budżetu państwa, nie jest to bowiem nowe zadanie wyznaczone Straży Granicznej. Koszt wydalenia cudzoziemca uzależniony jest od tego, do jakiego państwa następuje wydalenie, jaką drogą (lądową czy lotniczą) cudzoziemiec jest wydalany oraz czy wydalenie odbywa się w asyście eskorty. Na podstawie dotychczasowych doświadczeń przyjmuje się, że w roku 2011 koszty związane z wydalaniem cudzoziemców, co do których postępowanie w sprawie nadania statusu uchodźcy zakończyło się orzeczeniem o wydaleniu, mogą wynieść średnio około 568 000 zł.

Koszty te są pokrywane ze środków zabezpieczonych w budżecie państwa, w części 42 – Sprawy wewnętrzne, której dysponentem jest Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, ze środków będących w dyspozycji Komendanta Głównego Straży Granicznej.

– zmiany w zakresie pozostawiania małoletniego w placówce opiekuńczo-wychowawczej

Zmiany te nie powodują skutków finansowych dla budżetu państwa. Zmiany te mają jedynie charakter porządkujący, ponieważ już obecnie małoletni w takich sytuacjach pozostaje pod opieką placówki.

– koszty związane z odstąpieniem od ograniczenia zakresu udzielania pomocy socjalnej cudzoziemcom składającym ponownie wnioski o nadanie statusu uchodźcy po skorzystaniu z pomocy w dobrowolnym powrocie

Obecnie ze świadczenia pieniężnego obniżonego do wysokości 1/3 świadczenia wypłacanego na zasadach ogólnych korzysta grupa ok. 50 cudzoziemców, co oznacza konieczność wydatkowania na ten cel środków budżetowych w wysokości ok. 113 000 zł rocznie. Zakładając, że po uchyleniu art. 70 ust. 4 i 5 ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej taka sama liczba cudzoziemców skorzysta z pomocy na zasadach ogólnych, koszty te wyniosą:

– w przypadku pomocy udzielanej poza ośrodkiem – ok. 340 000 zł rocznie,

– w przypadku pomocy polegającej na umieszczeniu w ośrodku – ok. 639 000 zł rocznie,

– koszty wynikające z rezygnacji z ograniczeń co do zakresu świadczeń w ramach pomocy w dobrowolnym powrocie.

Zwiększone koszty będą dotyczyły:

- 1) zakupu biletu na przejazd środkiem komunikacji publicznej, a nie jak dotychczas najtańszym środkiem komunikacji publicznej oraz
- 2) pokrycia całkowitych kosztów wyżywienia, a nie jak dotychczas pokrycia tylko części kosztów wyżywienia.

W zakresie kosztów zakupu biletu na przejazd środkiem komunikacji publicznej:

Rezygnacja z zakupu biletu na przejazd najtańszym środkiem komunikacji publicznej stwarza możliwość zakupu biletu lotniczego.

Za pośrednictwem Urzędu do Spraw Cudzoziemców z pomocy w dobrowolnym powrocie przez trzy kwartały 2010 r. skorzystało 20 cudzoziemców, którym zakupiono bilety kolejowe. W skali roku przewiduje się, że będzie to około 27 cudzoziemców. Wzrost kosztów spowodowany może być różnicą między ceną biletu kolejowego a lotniczego, która wynosi około 600 zł, czyli przy 27 osobach będzie to kwota około 16 200 zł rocznie. Trudny do oszacowania jest wzrost liczby cudzoziemców, którzy zdecydują się na dobrowolny wyjazd z terytorium Polski w sposób zorganizowany przez Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców, w sytuacji gdy powstanie możliwość zakupu przez Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców również biletów lotniczych.

W zakresie kosztów związanych z pokryciem całkowitych kosztów wyżywienia:

Obecnie zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 maja 2009 r. w sprawie wysokości pomocy dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy, wysokość pomocy na pokrycie kosztów wyżywienia cudzoziemca w podróży wynosi 15 zł na dzień podróży. Po wprowadzeniu zmian w ww. zakresie wysokość całkowitych kosztów wyżywienia wyniesie 23 zł na jeden dzień, a zatem wzrost nastąpi o 8 zł na dzień podróży. Zakładając, że średni czas podróży wynosi 2 dni, a Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców zorganizuje w ciągu roku dobrowolne powroty dla 27 cudzoziemców, to wzrost kosztów w tym zakresie wyniesie około 432 zł w skali roku ($8 \text{ zł} \times 2 \text{ dni} \times 27 \text{ osób} = 432 \text{ zł}$).

– koszty związane z udzielaniem pomocy w przeniesieniu się cudzoziemca do innego państwa członkowskiego UE odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku

Koszty związane z przeniesieniem można oszacować na kwotę ok. 50 000 zł rocznie. Na kwotę tę składają się koszty zakupu przez Urząd do Spraw Cudzoziemców biletów dla cudzoziemców oraz koszt wyżywienia czyli około 1 000 zł dla jednego cudzoziemca, co oznacza dla łącznej liczby 50 cudzoziemców 50 000 zł ($50 \times 1 000 \text{ zł} = 50 000 \text{ zł}$).

– oszczędności związane z wprowadzeniem ekwiwalentu pieniężnego w zamian za wyżywienie, gdy przemawiają za tym względy organizacyjne

Wprowadzenie możliwości wypłacania ekwiwalentu pieniężnego w zamian za wyżywienie, gdy przemawiają za tym względy organizacyjne, przyczyniłoby się do powstania

oszczędności, których skala jest kwotowo trudna do oszacowania, gdyż byłaby uzależniona od zakresu zastosowania przepisu.

– oszczędności związane z wprowadzeniem ekwiwalentu pieniężnego w zamian za wyżywienie dla dzieci w wieku 4 – 6 lat

Oszczędności w tym zakresie wyniosą około 959 220 zł rocznie. Obecnie w ośrodkach dla cudzoziemców przebywa 292 dzieci w wieku 4 – 6 lat. Średni koszt wyżywienia w ośrodku wynosi ok. 18 zł dziennie, co przy 292 osobach daje rocznie ok. 1 918 440 zł ($292 \times 18 \text{ zł} = 5 256 \text{ zł} \times 365 = 1 918 440 \text{ zł}$). Oszczędności związane z wprowadzeniem ekwiwalentu spowodują obniżenie wydatków o koszt przygotowania posiłku, który stanowi ok. 9 złotych dziennie za osobę ($292 \times 9 \text{ zł} = 2 628 \text{ zł} \times 365 = 959 220 \text{ zł}$).

– koszty związane z udzielaniem pomocy edukacyjnej cudzoziemcom korzystającym ze świadczeń pieniężnych

W przypadku dzieci w wieku szkolnym koszty te wyniosą ok. 53 000 zł rocznie.

Obecnie wartość pomocy edukacyjnej, którą kieruje się tylko do dzieci przebywających w ośrodku dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy wynosi ok. 290 zł rocznie na jedno dziecko. Na kwotę tę składają się koszty związane z zakupem podręczników (średnio 240 zł na jedno dziecko) oraz tzw. wyprawka szkolna w kwocie 50 zł, przeznaczona na zakup materiałów piśmienniczych i przyborów szkolnych. Koszty poniesione w związku z edukacją dzieci korzystających z pomocy udzielanej w ośrodku w 2009 r. wyniosły około 250 000 zł.

Po nowelizacji ustawy pomoc taką otrzymają dzieci, których rodzice korzystają ze świadczeń pieniężnych na pokrycie we własnym zakresie kosztów pobytu na terytorium Polski. Dzieci takich według stanu na dzień 26 stycznia 2010 r. było 182 ($182 \times 290 \text{ zł} = 52 780 \text{ zł}$). Oznacza to, że po nowelizacji ustawy koszty poniesione w związku z edukacją dzieci cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy wyniosłyby około 303 000 zł rocznie ($250 000 \text{ zł} + 52 780 \text{ zł} = 302 780 \text{ zł}$).

W przypadku dorosłych cudzoziemców koszty te wyniosą 57 000 zł rocznie. Na kwotę tę składa się dodatkowe 12 godzin nauki języka polskiego w każdym ośrodku miesięcznie, w stosunku do obecnej liczby godzin, w związku z objęciem tego rodzaju pomocą grupy 1 205 cudzoziemców przebywającym poza ośrodkami i koniecznością zwiększenia liczby godzin nauki języka polskiego w każdym ośrodku. Przekłada się to na kwotę dodatkowych 300 zł miesięcznie dla każdego nauczyciela w ośrodku ($12 \text{ godzin} \times 25 \text{ zł/godzina} = 300 \text{ zł} \times 10 \text{ miesięcy} \times 19 \text{ ośrodków} = 57 000 \text{ zł}$). Koszty poniesione w związku z zapewnieniem

dostępu do bezpłatnej nauki języka polskiego dorosłym cudzoziemcom korzystającym z pomocy udzielanej w ośrodku w 2009 r. wyniosły około 240 000 zł. Zwiększenie liczby uprawnionych do korzystania z tej formy pomocy o osoby korzystające ze świadczenia pieniężnego oznaczałoby wzrost kosztów o 57 000 zł. Oznacza to, że po nowelizacji ustawy koszty poniesione w związku z zapewnieniem cudzoziemcom bezpłatnej nauki języka polskiego wyniosłyby około 297 000 zł rocznie (240 000 zł + 57 000 zł = 297 000 zł).

W kwestii alternatywnych źródeł finansowania dodatkowych form pomocy dla cudzoziemców korzystających ze świadczenia pieniężnego możliwe jest skorzystanie jedynie w niewielkim zakresie z programów unijnych, głównie z Europejskiego Funduszu Uchodźczego (EFU). W 2010 r. Urząd do Spraw Cudzoziemców zrealizował projekt „Poprawa warunków zakwaterowania oraz zakup sprzętów i materiałów do ośrodków własnych Urzędu do Spraw Cudzoziemców” współfinansowanego ze środków EFU. W ramach projektu zakupione zostały wyprawki szkolne (plecak wraz z piórnikiem z wyposażeniem) dla wszystkich dzieci w wieku szkolnym zarówno objętych pomocą udzielaną w ośrodku, jak i pobierających świadczenie pieniężne. Pozwoliło to na oszczędność: 30 zł na jedno dziecko x 700 dzieci = 21 000 zł. Urząd do Spraw Cudzoziemców zrealizował powyższy projekt w ramach procedury bezkonkursowej z Programu Rocznego 2008, ze względu na powstałe w nim oszczędności po rozliczeniu przez Władzę Wdrażającą Programy Europejskie wszystkich projektów zrealizowanych w ramach EFU w 2008 r. Natomiast chcąc zrealizować projekty w nadchodzących programach rocznych projekty należało uwzględnić w programach rocznych z pewnym wyprzedzeniem. W chwili obecnej środki finansowe dostępne dla Urzędu do Spraw Cudzoziemców w ramach EFU na najbliższe lata zostały zaplanowane. Możliwe jest wystartowanie w procedurze bezkonkursowej, ale w takim przypadku nie ma pewności, czy Urząd do Spraw Cudzoziemców uzyskałby niezbędne dofinansowanie. W związku z dużą konkurencją w postępowaniu o przyznanie funduszy podczas naboru w ramach Programu Rocznego 2009 tylko 50 % zgłoszonych projektów otrzymało dofinansowanie.

– koszty związane z pokryciem kosztów zajęć pozalekcyjnych i rekreacyjno-sportowych dzieci korzystających ze świadczenia pieniężnego

Koszty te szacuje się na kwotę 73 000 zł rocznie. Na kwotę tę składają się:

- 1) koszty w wysokości 54 600 zł rocznie – związane z udziałem dzieci (raz w miesiącu) w różnego rodzaju zajęciach rekreacyjno-sportowych organizowanych przez szkołę

(np. wyjścia do kina, teatru, muzeum, na basen) w wysokości 30 zł (30 zł x 182 dzieci x 10 miesięcy = 54 600 zł),

- 2) koszty w wysokości 18 200 zł rocznie – związane z udziałem dzieci (raz w roku) w jednodniowej wycieczce organizowanej przez szkołę w wysokości 100 zł (100 zł x 182 dzieci = 18 200 zł).

Należy zakładać, że nie wszystkie dzieci będą korzystały z tej formy pomocy, w związku z czym kwotę 73 000 zł rocznie można traktować jako kwotę maksymalną.

– oszczędności związane ze skróceniem z 2 miesięcy do 30 dni okresu udzielania pomocy socjalnej cudzoziemcom zobowiązanym do opuszczenia terytorium RP liczonego od dnia otrzymania decyzji ostatecznej o odmowie nadania statusu uchodźcy

Oszczędności w tym zakresie wyniosą ok. 300 000 zł rocznie.

Według danych na dzień 26 stycznia 2010 r. zmiana ta będzie dotyczyła ok. 270 cudzoziemców. Osoby takie otrzymują obecnie świadczenia do dwóch miesięcy od dnia doręczenia decyzji ostatecznej w sprawie nadania statusu uchodźcy, a po zmianie przepisów będą otrzymywać świadczenia przez okres 30 dni. Koszt pobytu takiej grupy cudzoziemców w ośrodku dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy, na który składa się koszt wyżywienia i zakwaterowania (czyli ok. 38 zł na osobę za dzień) wynosi ok. 600 000 zł (pobyt 270 osób przez okres 2 miesięcy). Po wprowadzeniu proponowanych zmian, wspomniane koszty ulegną redukcji o około 50 % do kwoty ok. 300 000 zł (pobyt 270 osób przez okres 30 dni).

– oszczędności związane ze skróceniem z 3 na 2 dni okresu, po upływie którego następuje wstrzymanie z mocy prawa udzielania cudzoziemcowi pomocy socjalnej w ośrodku, w przypadku gdy przebywa on poza ośrodkiem

Oszczędności te szacowane są na ok. 35 000 zł rocznie.

W 2009 r. średni koszt zakwaterowania i wyżywienia cudzoziemca w ośrodkach wynajmowanych wynosił ok. 38 zł dziennie. W tym okresie 921 cudzoziemców samowolnie opuściło ośrodek na okres dłuższy niż 3 dni. Wprowadzenie tej zmiany w odniesieniu do wskazanej liczby cudzoziemców zmniejszy koszty przeznaczone na ich utrzymanie o ok. 35 000 zł rocznie (921 x 38 zł = 34 998 zł).

– oszczędności związane ze zmianami dotyczącymi niewypłacania cudzoziemcowi świadczenia pieniężnego za okresy przebywania poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie ilości nieodebranych świadczeń pieniężnych w miesiącu wrześniu 2010 r. szacuje się, że około 50 osób uprawnionych do świadczenia pieniężnego opuszcza terytorium Polski. Przyjmując średnią dzienną stawkę świadczenia pieniężnego na pokrycie kosztów pobytu na terytorium Polski w wysokości 17,50 zł, oszczędności dla budżetu państwa w skali miesiąca z tytułu wprowadzenia powyższej zmiany wyniosą 26 250 zł (17,50 zł x 30 dni x 50 osób = 26 250 zł), co rocznie może oznaczać kwotę ok. 315 000 zł.

– zmiany w zakresie zapewnienia cudzoziemcom ubiegającym się o nadanie statusu uchodźcy opieki medycznej

Zmiany te nie powodują skutków finansowych dla budżetu państwa.

W 2009 r. koszty poniesione w zakresie zapewnienia opieki medycznej cudzoziemcom ubiegającym się o nadanie statusu uchodźcy wyniosły 10 383 706,76 zł. Koszty te dotyczą:

- 1) zakupu leków, środków opatrunkowych, opakowań do leków, materiałów do analiz i pozostałych materiałów leczniczych – w wysokości 849 152,96 zł;
- 2) leczenia cudzoziemców, w tym leczenie szpitalne, analizy, badania lekarskie – w wysokości 9 534 553,80 zł.

Podsumowując, obciążenia wynikające z regulacji to:

- koszty związane z odstąpieniem od ograniczenia zakresu udzielania pomocy socjalnej cudzoziemcom składającym ponownie wnioski o nadanie statusu uchodźcy po skorzystaniu z pomocy w dobrowolnym powrocie – ok. od 340 000 zł do 639 000 zł rocznie,
- koszty wynikające z rezygnacji z ograniczeń co do zakresu świadczeń w ramach udzielanej pomocy w dobrowolnym powrocie – ok. 16 632 zł w skali roku,
- koszty związane z udzielaniem pomocy w przekazaniu cudzoziemca do innego państwa członkowskiego UE – ok. 50 000 zł rocznie,
- koszty związane z udzielaniem pomocy edukacyjnej cudzoziemcom korzystającym ze świadczeń pieniężnych – ok. 110 000 zł rocznie,
- koszty związane z pokryciem kosztów zajęć pozalekcyjnych i rekreacyjno-sportowych dzieci korzystających ze świadczenia pieniężnego – ok. 73 000 zł rocznie.

Koszty wynikające z regulacji wynoszą łącznie – ok. od 589 632 zł do 888 632 zł rocznie.

Oszczędności wynikające z regulacji to:

- oszczędności związane z wprowadzeniem ekwiwalentu pieniężnego w zamian za żywność dla dzieci w wieku 4 – 6 lat – ok. 959 220 zł rocznie,

- oszczędności związane ze skróceniem z 2 miesięcy do 30 dni okresu udzielania pomocy socjalnej cudzoziemcom zobowiązanym do opuszczenia terytorium RP od dnia otrzymania decyzji ostatecznej o odmowie nadania statusu uchodźcy – ok. 300 000 zł rocznie,
- oszczędności związane ze skróceniem z 3 na 2 dni okresu, po upływie którego następuje wstrzymanie z mocy prawa udzielania cudzoziemcowi pomocy socjalnej w ośrodku, w przypadku gdy przebywa on poza ośrodkiem – ok. 35 000 zł rocznie,
- oszczędności związane ze zmianami dotyczącymi niewypłacania cudzoziemcowi świadczenia pieniężnego za okresy przebywania poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej – ok. 315 000 zł rocznie.

Oszczędności wynikające z regulacji wynoszą łącznie – ok. 1 609 220 zł rocznie.

Regulacja nie będzie miała wpływu na budżety jednostek samorządu terytorialnego.

Wskazane wyżej wydatki związane z proponowanymi zmianami bilansują się z oszczędnościami, które powstaną z ograniczenia innych wydatków w ramach środków będących w dyspozycji Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Koszty związane z wprowadzanymi zmianami zostaną sfinansowane w ramach limitów wydatków ustalonych w części 42 – Sprawy wewnętrzne, której dysponentem jest Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, w ramach środków będących w dyspozycji Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców.

Tym samym wprowadzane ustawą zmiany nie będą skutkować zmianą poziomu wydatków Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców w stosunku do wielkości wynikających z obowiązujących przepisów.

4. Wpływ regulacji na rynek pracy

Regulacja nie będzie miała wpływu na rynek pracy.

5. Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość

Regulacja nie będzie miała wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość.

6. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny

Regulacja nie będzie miała wpływu na sytuację i rozwój regionalny.

06/52rch

Minister Spraw Zagranicznych

Warszawa, 17 czerwca 2011 r.

DPUE - 920 / 1688-10-11/JH / 4
SM - 1266

dot.: RM-10-11-11 z dn. 14.06.2011 r.

Pan
Maciej Berek
Sekretarz Rady Ministrów

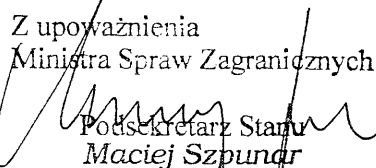
opinia o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu ustawy o zalegalizowaniu pobytu niektórych cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej i ustawy o cudzoziemcach wyrażona na podstawie art. 13 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437 z późn. zm.) przez ministra właściwego do spraw członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej

Szanowny Panie Ministrze,

w związku z przedłożonym projektem ustawy, pozwalam sobie wyrazić poniższą opinię.

Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Z poważaniem

Z upoważnienia
Ministra Spraw Zagranicznych

Podsekretarz Stanu
Maciej Szpundr

Do wiadomości:
Pani Jerzy Miller
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI¹⁾

z dnia

w sprawie regulaminu pobytu w ośrodku dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy

Na podstawie art. 82 ust. 2 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2009 r. Nr 189, poz. 1472, z 2010 r. Nr 81, poz. 531 oraz z 2011 r. Nr 73, poz. 390 i Nr ..., poz. ...) zarządza się, co następuje:

§ 1. Ustala się regulamin pobytu w ośrodku dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy, stanowiący załącznik do rozporządzenia.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

MINISTER
SPRAW WEWNĘTRZNYCH
I ADMINISTRACJI

¹⁾ Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji kieruje działem administracji rządowej – sprawy wewnętrzne, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (Dz. U. Nr 216, poz. 1604).

REGULAMIN POBYTU W OŚRODKU DLA CUDZOZIEMCÓW UBIEGAJĄCYCH SIĘ O NADANIE STATUSU UCHODźCY

§ 1. Cudzoziemca przyjmuje się do ośrodka dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy, zwanego dalej „ośrodkiem”, po wpisaniu jego danych osobowych do ewidencji mieszkańców ośrodka.

§ 2. 1. Cudzoziemiec składa oświadczenie na piśmie, że został poinformowany o przysługujących mu prawach i ciążących na nim obowiązkach oraz zapoznany z przepisami regulującymi udzielanie pomocy dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy a także regulaminem pobytu w ośrodku.

2. Oświadczenie, o którym mowa w ust. 1, jest dołączane do akt sprawy o udzielenie cudzoziemcowi pomocy.

§ 3. 1. Cudzoziemiec otrzymuje do użytku: ręcznik, sztućce i naczynia stołowe oraz, za pokwitowaniem, sprzęt znajdujący się na wyposażeniu pomieszczenia mieszkalnego i komplet pościeli.

2. Opuszczając ośrodek cudzoziemiec rozlicza się z wyposażenia pomieszczenia mieszkalnego oraz kompletu pościeli.

§ 4. 1. Cudzoziemca kwateruje się w pomieszczeniu mieszkalnym ośrodka, w miarę możliwości wraz z innymi członkami jego rodziny, i wyznacza mu się miejsce do spania.

2. Cudzoziemiec może dokonać zmiany pomieszczenia mieszkalnego lub miejsca wyznaczonego mu do spania za zgodą kierownika ośrodka.

3. W pomieszczeniu mieszkalnym ośrodka w godzinach od 22⁰⁰ do 6⁰⁰ mogą przebywać tylko osoby w nim zakwaterowane.

4. Cudzoziemiec może być przeniesiony do innego pomieszczenia mieszkalnego, gdy wymagają tego względy organizacyjne albo jest to niezbędne do:

- 1) zapewnienia bezpieczeństwa cudzoziemcowi lub współmieszkańcom;
- 2) wyłączenia pomieszczenia z użytkowania ze względów technicznych lub sanitarnych.

§ 5. Pomieszczenia mieszkalne oraz inne pomieszczenia, w których przebywają cudzoziemcy, mogą być kontrolowane przez kierownika ośrodka oraz inne osoby przez niego wyznaczone.

§ 6. 1. Wejście na teren ośrodka osób niebędących jego mieszkańcami wymaga każdorazowo zgody:

- 1) kierownika ośrodka – w przypadku cudzoziemców korzystających z pomocy socjalnej, udzielanej na podstawie ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców – w przypadku pozostałych osób.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do:

- 1) przedstawiciela Urzędu Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do Spraw Uchodźców;

- 2) funkcjonariuszy Policji, Straży Granicznej oraz innych organów porządku publicznego, którzy mogą wejść na teren ośrodka, po uprzednim zawiadomieniu kierownika ośrodka.

3. W przypadku przedstawicieli organizacji, do których zadań statutowych należą sprawy uchodźców oraz podmiotów udzielających pomocy prawnej w sprawach o nadanie statusu uchodźcy, Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców może udzielić zgody na wejście na teren ośrodka na okres prowadzenia przez nich działań na rzecz cudzoziemców przebywających w ośrodku.

§ 7. 1. Cudzoziemiec może przyjmować odwiedziny w ośrodku w godzinach od 10⁰⁰ do 16⁰⁰ w miejscu wyznaczonym przez kierownika ośrodka.

2. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, za zgodą kierownika ośrodka, godziny odwiedzin w ośrodku mogą zostać wydłużone, nie później jednak niż do godziny 22⁰⁰.

3. Osoba odwiedzająca zgłasza pracownikowi ochrony ośrodka cel wizyty, okazuje dokument potwierdzający jej tożsamość oraz dokument potwierdzający posiadanie zgody na wejście na teren ośrodka, a także podaje dane osobowe cudzoziemca, którego zamierza odwiedzić.

4. Pracownik ochrony ośrodka wpisuje do zeszytu odwiedzin imię i nazwisko osoby odwiedzającej oraz numer dokumentu potwierdzającego jej tożsamość.

§ 8. 1. Całodzienne wyżywienie zbiorowe jest wydawane w stołówce.

2. Posiłki są wydawane trzy razy dziennie w godzinach: 8⁰⁰– 10⁰⁰, 12⁰⁰– 14⁰⁰ i 17⁰⁰ – 19⁰⁰.

3. Godziny wydawania posiłków mogą być zmienione przez kierownika ośrodka, jeżeli wymagają tego względy organizacyjne lub przemawia za tym ważny interes cudzoziemców.

§ 9. Cudzoziemcowi przebywającemu w ośrodku udostępnia się pomieszczenie kuchenne do przygotowywania posiłków oraz pomieszczenie wyposażone w urządzenia chłodnicze do przechowywania artykułów żywnościowych.

§ 10. Cudzoziemiec przebywający w ośrodku jest obowiązany:

- 1) wykazywać szczególną troskę o bezpieczeństwo małoletnich dzieci pozostających pod jego opieką;
- 2) przestrzegać ciszy nocnej w godzinach od 22⁰⁰ do 6⁰⁰;
- 3) powracać do ośrodka przed godziną 23⁰⁰;
- 4) posiadać i okazywać na żądanie pracownika tymczasowe zaświadczenie tożsamości cudzoziemca oraz identyfikator;
- 5) przy każdorazowym opuszczaniu terenu ośrodka pozostawiać pracownikowi ochrony ośrodka identyfikator;
- 6) udostępniać pomieszczenie mieszkalne do kontroli kierownikowi ośrodka lub innym osobom przez niego wyznaczonym.

§ 11. Na terenie ośrodka cudzoziemcowi nie jest dozwolone:

- 1) posiadanie broni lub amunicji w rozumieniu ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji (Dz. U. z 2004 r. Nr 52, poz. 525, z późn. zm.²⁾), a także materiałów wybuchowych lub innych przedmiotów, których używanie może zagrażać bezpieczeństwu publicznemu;
- 2) posiadanie lub zażywanie środków odurzających lub substancji psychotropowych;

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. 2004 r. Nr 96, poz. 959, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711, z 2007 r. Nr 176, poz. 1238, z 2008 r. Nr 195, poz. 1199, z 2009 r. Nr 168, poz. 1323, z 2010 r. Nr 164, poz. 1108, Nr 127, poz. 857 oraz z 2011 r. Nr 38, poz. 195.

- 3) posiadanie lub spożywanie napojów alkoholowych;
- 4) zakłócanie porządku publicznego;
- 5) przyjmowanie na nocleg osób nieuprawnionych do przebywania w ośrodku;
- 6) samowolne przenoszenie wyposażenia pomieszczeń mieszkalnych ośrodka;
- 7) używanie dodatkowych urządzeń grzewczych lub innych urządzeń, których używanie może zakłócić prawidłowe funkcjonowanie ośrodka;
- 8) wynoszenie posiłków ze stołówki;
- 9) pozostawianie małoletnich dzieci bez opieki rodziców lub opiekunów;
- 10) fotografowanie lub filmowanie osób znajdujących się na terenie ośrodka bez ich zgody;
- 11) niszczenie mienia ośrodka oraz mienia innych cudzoziemców przebywających w ośrodku;
- 12) prowadzenie działalności w celach zarobkowych;
- 13) wykorzystywanie pomieszczeń ośrodka niezgodnie z przeznaczeniem;
- 14) palenie wyrobów tytoniowych z wyjątkiem wyznaczonych do tego miejsc poza terenem budynku mieszkalnego.

§ 12. W ośrodku można organizować zajęcia kulturalno-oświatowe lub sportowe z udziałem instytucji, organizacji, stowarzyszeń i innych podmiotów oraz osób fizycznych.

§ 13. Ośrodek nie odpowiada za:

- 1) pieniądze lub inne przedmioty wartościowe przechowywane przez cudzoziemca w ośrodku;
- 2) uszkodzenie lub utratę samochodu lub innego pojazdu należącego do cudzoziemca.

§ 14. 1. Wnioski, skargi i prośby cudzoziemców są przyjmowane przez kierownika ośrodka oraz inne wyznaczone przez niego osoby.

2. Skargi i wnioski dotyczące kierownika ośrodka oraz w sprawach funkcjonowania i warunków pobytu w ośrodku są przekazywane do Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców bez pośrednictwa kierownika ośrodka.

§ 15. Tekst regulaminu pobytu w ośrodku oraz informacje o podmiotach udzielających bezpłatnej pomocy prawnej w sprawach o nadanie statusu uchodźcy oraz o organizacjach pozarządowych lub międzynarodowych, do których zadań statutowych należą sprawy uchodźców, umieszcza się w widocznym miejscu na terenie ośrodka w języku polskim oraz w językach zrozumiałych dla przebywających w ośrodku cudzoziemców.

§ 16. Cudzoziemiec opuszczając ośrodek, powinien zwrócić pracownikowi identyfikator.

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia stanowi wykonanie upoważnienia dla ministra właściwego do spraw wewnętrznych do wydania rozporządzenia określającego regulamin pobytu w ośrodku dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy, obejmujący w szczególności warunki wstępu na teren ośrodka oraz odwiedzin, sposób organizacji posiłków, przepisy porządkowe oraz sposób przyjmowania wniosków i skarg, uwzględniając w szczególności potrzeby cudzoziemców przebywających w ośrodku, a także konieczność zapewnienia bezpiecznych warunków pobytu na terenie ośrodka oraz sprawnego jego funkcjonowania, zawartego w art. 82 ust. 2 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2009 r. Nr 189, poz. 1472, z 2010 r. Nr 81, poz. 531 oraz z 2011 r. Nr 73, poz. 390 i Nr ..., poz. ...), zwanej dalej „ustawą”.

Obecnie problematyka ta jest uregulowana w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 4 maja 2009 r. w sprawie regulaminu pobytu w ośrodku dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy (Dz. U. Nr 71, poz. 616), wydanym na podstawie art. 82 ust. 2 ustawy.

Potrzeba wydania nowego rozporządzenia wynika ze zmiany treści przepisu upoważniającego ministra właściwego do spraw wewnętrznych do wydania tego aktu wykonawczego.

W związku z sugestiami zgłoszonymi przez Rządowe Centrum Legislacji, prawa i obowiązki cudzoziemców przebywających w ośrodkach dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy zostały przeniesione z rozporządzenia do ustawy. Prawa i obowiązki nie mające charakteru czysto porządkującego pobyt w ośrodku dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy winny być określone w ustawie, czyli w akcie prawnym wyższego rzędu. Natomiast w projekcie pozostały przepisy porządkujące dotyczące pobytu cudzoziemców w ośrodkach dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy.

Zaproponowane w projekcie rozporządzenia zmiany wynikają przede wszystkim z doświadczeń zebranych w trakcie stosowania przepisów tego rozporządzenia, jak również potrzeby dokonania zmian w przepisach, których brzmienie budziło wątpliwości interpretacyjne tej natury, że jedynie zmiana tych przepisów pozwoli na właściwe stosowanie zawartych w nich norm prawnych.

Regulamin pobytu w ośrodku dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy stanowi załącznik do projektu rozporządzenia. Obejmuje on w szczególności warunki wstępu na teren ośrodka oraz odwiedzin, sposób organizacji posiłków, przepisy porządkowe oraz sposób przyjmowania wniosków i skarg, z uwzględnieniem potrzeb cudzoziemców przebywających w ośrodku, a także konieczność zapewnienia bezpiecznych warunków pobytu na terenie ośrodka oraz sprawnego jego funkcjonowania. Opracowanie zasad pobytu cudzoziemców w ośrodku dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy ma na celu zapewnienie porządku w trakcie przyjmowania i podczas pobytu cudzoziemca w tym ośrodku. Projekt określa podstawowe przepisy porządkowe, które cudzoziemiec przebywający w ośrodku powinien przestrzegać, czynności towarzyszące przyjmowaniu i zakwaterowaniu cudzoziemca w ośrodku, warunki odwiedzin osób z zewnątrz, a także formalności związane z opuszczeniem ośrodka przez cudzoziemca.

§ 1 – 5 regulaminu określają zasady przyjęcia do ośrodka dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy oraz zasady zakwaterowania w pomieszczeniach mieszkalnych ośrodka.

Z uwagi na zmianę zapisów dotyczących praw i obowiązków cudzoziemców przebywających w ośrodkach dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy, konieczna stała się modyfikacja treści obecnego § 2 dotycząca złożenia przez cudzoziemca oświadczenia na piśmie, iż został on poinformowany o przysługujących mu prawach i ciążyących na nim obowiązkach oraz zapoznany z przepisami regulującymi udzielanie pomocy dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy i regulaminem pobytu w ośrodku.

W wyniku doświadczeń zebranych na gruncie stosowania przepisów przedmiotowego rozporządzenia koniecznym stało się doprecyzowanie aktualnego brzmienia § 4 (§ 3 projektu) poprzez wskazanie przedmiotów, z których cudzoziemiec zobowiązany jest rozliczyć się przy opuszczaniu ośrodka dla cudzoziemców a które wcześniej otrzymał za pokwitowaniem.

Zgodnie z aktualnym brzmieniem § 7 wejście na teren ośrodka Policji, Straży Granicznej oraz innych organów porządku publicznego uzależnione jest każdorazowo od uzyskania zgody Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców, co znacznie utrudnia lub ogranicza w czasie możliwość podjęcia przez te organy działań np. w sytuacji, gdy zagrożone zostają dobra osobiste cudzoziemców lub pracowników ośrodka.

Dotychczasowa praktyka wskazała konieczność wprowadzenia zmian ww. regulacji. Zaproponowane brzmienie § 6 regulaminu przewiduje wyłączenie funkcjonariuszy Policji, Straży Granicznej oraz innych organów porządku publicznego z katalogu podmiotów, które muszą każdorazowo występować do Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców o wyrażenie zgody na wejście na teren ośrodka. Będą oni mogli wejść na teren ośrodka po uprzednim zawiadomieniu o takim zamiarze kierownika ośrodka.

Za przedstawionym rozwiązaniem przemawiają przede wszystkim względy bezpieczeństwa cudzoziemców przebywających w ośrodkach, jak również względy organizacyjne, potrzeba wyeliminowania wejść osób nieuprawnionych do pobytu w ośrodku w celu nielegalnego zamieszkania oraz konieczność reglamentowania wejść osób spoza ośrodka w sytuacji np. reżimu sanitarno-epidemiologicznego. Takie samo uprzywilejowanie w tym zakresie mają przedstawiciele Urzędu Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do Spraw Uchodźców oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych.

Brzmienie § 7 projektu określa godziny odwiedzin. W stosunku do poprzedniej regulacji godziny odwiedzin nie uległy zmianie. Istnieje natomiast możliwość wydłużenia godzin odwiedzin, nie później jednak niż do godziny 22⁰⁰.

W § 8 projektu zostały uregulowane kwestie wyżywienia w ośrodku. Określony w regulaminie przedział godzinowy wydawania posiłków zapewnia sprawność funkcjonowania ośrodka, zwłaszcza w tym przypadku dotyczy to pracy osób przygotowujących posiłki dla cudzoziemców. Jednocześnie godziny wydawania posiłków mogą być zmienione przez kierownika ośrodka, jeżeli wymagają tego względy organizacyjne lub przemawia za tym ważny interes cudzoziemców.

Przepis § 9 projektu reguluje kwestie udostępniania pomieszczenia kuchennego do przygotowywania posiłków oraz pomieszczenia wyposażonego w urządzenia chłodnicze do przechowywania artykułów żywnościowych.

Przepis § 10 projektu określa obowiązki cudzoziemca przebywającego w ośrodku, do których należą: szczególna troska o bezpieczeństwo małoletnich dzieci pozostających pod jego opieką, przestrzeganie ciszy nocnej, powrót do ośrodka przed godziną 23⁰⁰, posiadanie i okazywanie na żądanie pracownika zaświadczenia tożsamości cudzoziemca oraz identyfikatora, pozostawianie pracownikowi ochrony ośrodka identyfikatora przy każdorazowym opuszczaniu terenu ośrodka oraz udostępnianie pomieszczeń mieszkalnych.

Projektowane brzmienie § 11 jest doprecyzowaniem katalogu działań zabronionych cudzoziemcom na terenie ośrodka. Uniemożliwi to cudzoziemcom uchylanie się od zasad panujących w ośrodku poprzez powoływanie się na luki prawne w aktualnym brzmieniu tego przepisu.

W § 12 projektu przewidziano możliwość organizowania zajęć kulturalno-oświatowych lub sportowych z udziałem instytucji, organizacji, stowarzyszeń i innych podmiotów oraz osób fizycznych.

Przepis § 13 projektu rozszerza zawarty w aktualnym § 15 katalog przedmiotów, za utratę lub uszkodzenie których ośrodek nie odpowiada.

Przepis § 14 projektu reguluje sposób i tryb składania wniosków, skarg i prośb. Wnioski, skargi i prośby cudzoziemców są przyjmowane przez kierownika ośrodka oraz inne wyznaczone przez niego osoby, także w czasie bezpośrednich kontaktów z cudzoziemcami. Natomiast skargi i wnioski dotyczące kierownika ośrodka oraz w sprawach funkcjonowania i warunków pobytu w ośrodku są przekazywane do Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców bez pośrednictwa kierownika ośrodka.

Projektowany § 15 oraz § 16 dostosowuje brzmienie obecnie obowiązującego § 17 oraz § 18 regulaminu do zmian wprowadzonych w projektowanym rozporządzeniu.

W projekcie zaproponowano, aby rozporządzenie weszło w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Wstępna opinia o zgodności projektu z prawem Unii Europejskiej

Projekt rozporządzenia nie podlega prawu Unii Europejskiej.

Informacja o podleganiu projektu notyfikacji

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów technicznych, a zatem nie podlega obowiązkowi notyfikacji, zgodnie z trybem przewidzianym w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039 oraz z 2004 r. Nr 65, poz. 597).

Projekt rozporządzenia nie wymaga przedłożenia właściwym instytucjom i organom Unii Europejskiej lub Europejskiemu Bankowi Centralnemu w celu uzyskania opinii, dokonania konsultacji lub uzgodnienia.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI (OSR)

1. Podmioty, na które oddziałuje rozporządzenie

Przepisy projektu rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie regulaminu pobytu w ośrodku dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy będą oddziaływać na następujące podmioty:

- 1) cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy,
- 2) Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców,
- 3) Policję,
- 4) Straż Graniczną.

2. Konsultacje społeczne

Projekt rozporządzenia został opracowany w resorcie spraw wewnętrznych i administracji a w procesie uzgodnień międzyresortowych projekt zostanie przedstawiony do zaopiniowania: członkom Rady Ministrów, Szefowi Kancelarii Prezesa Rady Ministrów a także Prezesowi Rządowego Centrum Legislacji. Ponadto projekt będzie poddany konsultacjom z: Helsińską Fundacją Praw Człowieka, Wysokim Komisarzem Narodów Zjednoczonych do Spraw Uchodźców, Stowarzyszeniem Amnesty International, Polską Agencją Humanitarną, Instytutem na Rzecz Państwa Prawa, Stowarzyszeniem Interwencji Prawnej, Fundacją Edukacji i Twórczości, Polskim Czerwonym Krzyżem oraz Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć.

W ramach konsultacji społecznych i w celu wykonania obowiązku wynikającego z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn. zm.) projekt rozporządzenia zostanie umieszczony na stronie internetowej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

3. Wpływ rozporządzenia na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego

W związku z tym, że projekt rozporządzenia nie prowadzi rozwiązań, z którymi wiązałyby się konieczność poniesienia jakichkolwiek kosztów, wejście w życie projektowanego rozporządzenia nie spowoduje wydatków i nie wpłynie na zmniejszenie dochodów budżetu państwa oraz budżetu jednostek samorządu terytorialnego.

4. Wpływ regulacji na rynek pracy

Wejście w życie rozporządzenia nie będzie miało wpływu na rynek pracy.

5. Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw

Wejście w życie rozporządzenia nie będzie miało wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

6. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny

Wejście w życie rozporządzenia nie będzie miało wpływu na sytuację i rozwój regionalny.

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI¹⁾**

z dnia

w sprawie wysokości pomocy dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy

Na podstawie art. 86 ust. 1 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2009 r. Nr 189, poz. 1472, z 2010 r. Nr 81, poz. 531 oraz z 2011 r. Nr 73, poz. 390 i Nr ..., poz. ...) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Rozporządzenie określa wysokość:

- 1) jednorazowej pomocy pieniężnej lub wartość bonów towarowych na zakup odzieży i obuwia,
- 2) stałej pomocy pieniężnej na zakup środków higieny osobistej,
- 3) kieszonkowego,
- 4) ekwiwalentu pieniężnego w zamian za wyżywienie
– związanych z pobytem w ośrodku dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy, zwanym dalej „ośrodkiem”;
- 5) świadczenia pieniężnego na pokrycie we własnym zakresie kosztów pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zwanego dalej „świadczeniem pieniężnym”;
- 6) pomocy na pokrycie kosztów wyżywienia cudzoziemca w podróży w związku z dobrowolnym powrotem do kraju, do którego cudzoziemiec ma prawo wjazdu lub przeniesieniem do innego państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrywanie wniosku o nadanie statusu uchodźcy na podstawie rozporządzenia Rady (WE) Nr 343/2003;
- 7) stawki dziennej wyżywienia zbiorowego w ośrodku.

2. Rozporządzenie określa także termin i sposób wypłaty świadczeń, o których mowa w ust. 1 pkt 1 – 6.

§ 2. 1. Wysokość jednorazowej pomocy pieniężnej lub wartość bonów towarowych na zakup odzieży i obuwia wynosi 140 zł.

2. Jednorazowa pomoc pieniężna jest wypłacana, a bony towarowe są wydawane, do 15. dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym cudzoziemiec został przyjęty do ośrodka.

§ 3. 1. Wysokość stałej pomocy pieniężnej na zakup środków higieny osobistej wynosi 20 zł na miesiąc.

2. Kwota przeznaczona na pomoc, o której mowa w ust. 1, jest wypłacana do 15. dnia każdego miesiąca za dany miesiąc.

¹⁾ Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji kieruje działem administracji rządowej – sprawy wewnętrzne, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (Dz. U. Nr 216, poz. 1604).

§ 4. 1. Wysokość kieszonkowego wynosi 50 zł na miesiąc.

2. W przypadku wykonywania przez cudzoziemca prac porządkowych na rzecz ośrodka, tłumaczeń ułatwiających porozumiewanie się między pracownikami ośrodka a cudzoziemcami lub prowadzenia zajęć kulturalno-oświatowych na rzecz innych cudzoziemców przebywających w ośrodku, wysokość kieszonkowego może być podwyższona do 100 zł.

3. Kieszonkowe jest wypłacane z dołu do 15. dnia każdego miesiąca.

§ 5. 1. Wysokość ekwiwalentu pieniężnego w zamian za żywienie wynosi 9 zł za dzień.

2. Ekwiwalent, o którym mowa w ust. 1, jest wypłacany do 15. dnia każdego miesiąca za dany miesiąc.

§ 6. 1. Wysokość świadczenia pieniężnego wynosi 25 zł na dzień.

2. Jeżeli cudzoziemiec przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wraz z małżonkiem, swoim małoletnim dzieckiem lub małoletnim dzieckiem pozostającym pod jego opieką, wysokość świadczenia pieniężnego na każdą osobę wynosi, w przypadku:

- 1) dwóch osób – 20 zł,
 - 2) trzech osób – 15 zł,
 - 3) czterech i więcej osób – 12,50 zł
- na dzień.

3. Świadczenie pieniężne jest wypłacane do 15. dnia każdego miesiąca za dany miesiąc.

§ 7. 1. W przypadku likwidacji ośrodka po 15 dniu miesiąca:

- 1) świadczenie pieniężne, o którym mowa w § 6, należne za miesiąc następny,
- 2) kieszonkowe, o którym mowa w § 4, należne za dany miesiąc cudzoziemcowi, który w przyszłym miesiącu będzie korzystał ze świadczeń pieniężnych na pokrycie we własnym zakresie kosztów pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

– wypłaca się od dnia 16 do ostatniego dnia miesiąca, w którym likwidowany jest ośrodek.

2. Kwoty przeznaczone na pomoc, o której mowa w § 2 – 6, należne za miesiąc styczeń następnego roku, mogą być wypłacane w okresie od dnia 16 do dnia 31 grudnia roku poprzedniego.

§ 8. 1. Wysokość pomocy na pokrycie kosztów wyżywienia cudzoziemca w podróży w związku z dobrowolnym powrotem do kraju, do którego cudzoziemiec ma prawo wjazdu lub przeniesieniem do innego państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrywanie wniosku o nadanie statusu uchodźcy na podstawie rozporządzenia Rady (WE) Nr 343/2003, wynosi 23 zł na dzień podróży.

2. Pomoc, o której mowa w ust. 1, jest udzielana na okres nie dłuższy niż 3 dni.

3. Kwota przeznaczona na pomoc, o której mowa w ust. 1, jest wypłacana nie wcześniej niż na 7 i nie później niż na 2 dni przed dobrowolnym powrotem cudzoziemca do kraju, do którego ma prawo wjazdu lub przeniesieniem do innego państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrywanie wniosku o nadanie statusu uchodźcy na podstawie rozporządzenia Rady (WE) Nr 343/2003.

§ 9. Stawka dzienna wyżywienia zbiorowego w ośrodku wynosi 9 zł.

§ 10. Jeżeli okres pobytu cudzoziemca w ośrodku nie obejmuje pełnego miesiąca, kwota przeznaczona na pomoc, o której mowa w § 3 i 4, jest wypłacana w wysokości proporcjonalnej

do okresu pobytu cudzoziemca w ośrodku w danym miesiącu.

§ 11. 1. Kwota przeznaczona na pomoc, o której mowa w § 2 – 6 i § 8, jest wypłacana cudzoziemcowi uprawnionemu do jej otrzymania, po okazaniu przez niego identyfikatora ze zdjęciem, potwierdzającego uprawnienie do pobytu na terenie ośrodka, lub ważnego dokumentu tożsamości.

2. W przypadku, o którym mowa w § 6 ust. 2, świadczenie pieniężne dla rodziny cudzoziemca albo małoletniego pozostającego pod jego opieką można wypłacić cudzoziemcowi, który złożył wniosek o nadanie statusu uchodźcy w imieniu pozostałych osób lub cudzoziemcowi pod opieką, którego przebywa małoletni.

3. W uzasadnionych przypadkach, gdy przemawia za tym ważny interes cudzoziemca, kwoty przeznaczone na pomoc, o której mowa w § 2 – 6 i § 8, można wypłacić kierownikowi ośrodka upoważnionemu przez cudzoziemca uprawnionego do otrzymania tej pomocy.

§ 12. 1. Wpłaty kwot przeznaczonych na pomoc, o której mowa w § 2 – 6 i § 8, są dokonywane w ośrodku, w którym cudzoziemiec przebywa, a w stosunku do cudzoziemca, który korzysta z pomocy udzielanej poza ośrodkiem, w ośrodku najbliższym miejsca pobytu cudzoziemca.

2. W szczególnych przypadkach, uzasadnionych stanem zdrowia, bezpieczeństwem cudzoziemca lub względami organizacyjnymi, świadczenie pieniężne można wypłacić przekazem pocztowym na adres wskazany przez cudzoziemca.

§ 13. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.²⁾

**MINISTER
SPRAW WEWNĘTRZNYCH
I ADMINISTRACJI**

²⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 maja 2009 r. w sprawie wysokości pomocy dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy (Dz. U. Nr 80, poz. 674), które utraci moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia na podstawie art. 17 ustawy z dnia ... o zalegalizowaniu pobytu niektórych cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i ustawy o cudzoziemcach (Dz. U. Nr ..., poz. ...).

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia stanowi wykonanie upoważnienia dla ministra właściwego do spraw wewnętrznych do wydania rozporządzenia określającego wysokość jednorazowej pomocy pieniężnej lub wartość bonów towarowych na zakup odzieży i obuwia, stałej pomocy pieniężnej na zakup środków higieny osobistej, kieszonkowego oraz ekwiwalentu pieniężnego w zamian za wyżywienie, związanych z pobytem w ośrodku dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy, a także wysokość świadczenia pieniężnego na pokrycie we własnym zakresie kosztów pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pomocy na pokrycie kosztów wyżywienia cudzoziemca w podróży w związku z dobrowolnym powrotem do kraju, do którego cudzoziemiec ma prawo wjazdu lub przeniesieniem do innego państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrywanie wniosku o nadanie statusu uchodźcy na podstawie rozporządzenia Rady (WE) Nr 343/2003, termin i sposób wypłaty tych świadczeń oraz wysokość stawki dziennej wyżywienia zbiorowego w ośrodku, zawartego w art. 86 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2009 r. Nr 189, poz. 1472, z 2010 r. Nr 81, poz. 531 oraz z 2011 r. Nr 73, poz. 390 i Nr ..., poz. ...), zwanej dalej „ustawą”.

Obecnie problematyka ta uregulowana jest w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 maja 2009 r. w sprawie wysokości pomocy dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy (Dz. U. Nr 80, poz. 674), wydanym na podstawie art. 86 ustawy. Art. 17 ustawy z dnia ... o zalegalizowaniu pobytu niektórych cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i ustawy o cudzoziemcach utrzymał w mocy przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 86 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2009 r. Nr 189, poz. 1472, z późn. zm.) do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 86 ustawy zmienianej w art. 14 tej ustawy, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie dłużej jednak niż przez okres 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

Potrzeba wydania nowego rozporządzenia wynika ze zmiany treści przepisu upoważniającego do wydania tego aktu wykonawczego.

Projekt rozporządzenia określa wysokość jednorazowej pomocy pieniężnej lub wartość bonów towarowych na zakup odzieży i obuwia, stałej pomocy pieniężnej na zakup środków higieny osobistej, kieszonkowego, ekwiwalentu pieniężnego w zamian za wyżywienie, świadczenia pieniężnego na pokrycie we własnym zakresie kosztów pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i pomocy na pokrycie kosztów wyżywienia cudzoziemca w podróży w związku z dobrowolnym powrotem do kraju, do którego cudzoziemiec ma prawo wjazdu lub przeniesieniem do innego państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrywanie wniosku o nadanie statusu uchodźcy na podstawie rozporządzenia Rady (WE) Nr 343/2003, a także termin i sposób wypłaty tych świadczeń. Ponadto, w projekcie rozporządzenia została określona wysokość dziennej stawki wyżywienia zbiorowego w ośrodku dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy.

Projekt rozporządzenia utrzymuje na dotychczasowym poziomie wysokość pomocy dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy. Projektodawca dokonał zmiany w zakresie podwyższenia wysokości pomocy na pokrycie kosztów wyżywienia cudzoziemca w podróży w związku z dobrowolnym powrotem do kraju, do którego cudzoziemiec ma prawo wjazdu lub przeniesieniem do innego państwa członkowskiego odpowiedzialnego za

rozpatrywanie wniosku o nadanie statusu uchodźcy na podstawie rozporządzenia Rady (WE) Nr 343/2003. Kwestie tę reguluje § 8 projektu rozporządzenia.

W projekcie rozporządzenia przewidziano zmianę dotychczasowego brzmienia § 1 ust. 1 pkt 6, § 6 ust. 2, § 7 ust. 1 i 3 oraz § 10 ust. 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 maja 2009 r. w sprawie wysokości pomocy dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy (Dz. U. Nr 80, poz. 674) oraz dodanie § 7.

W związku z wprowadzoną do ustawy zmianą dotyczącą m. in. zwiększenia zakresu świadczeń, dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy, o wprowadzenie możliwości udzielania pomocy w przypadku przeniesienia się cudzoziemca do innego państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrywanie wniosku o nadanie statusu uchodźcy na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 343/2003, koniecznym stało się rozszerzenie katalogu podmiotów, którym przysługiwać będzie określona na podstawie rozporządzenia wysokość świadczeń.

W § 1 ust. 1 pkt 6 projektu rozporządzenia przewidziano zwiększenie zakresu świadczeń dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy. Dotychczasowy zapis § 1 ust. 1 pkt 6 uwzględnia jedynie wysokość pomocy na pokrycie kosztów przejazdu najtańszym środkiem komunikacji publicznej oraz pokrycie tylko części kosztów wyżywienia cudzoziemca w podróży w związku z dobrowolnym powrotem do kraju, do którego cudzoziemiec ma prawo wjazdu.

Proponowana zmiana rozporządzenia regulować będzie wysokość pomocy na zakup biletów na przejazd środkiem komunikacji publicznej oraz pokrycie całkowitych kosztów wyżywienia cudzoziemca w podróży w związku z dobrowolnym powrotem do kraju, do którego cudzoziemiec ma prawo wjazdu lub przeniesieniem do innego państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrywanie wniosku o nadanie statusu uchodźcy na podstawie rozporządzenia Rady (WE) Nr 343/2003.

W § 6 ust. 2 projektu rozporządzenia przewidziano doprecyzowanie aktualnego brzmienia tego przepisu. Konieczność taka wynika z dotychczasowego stosowania przedmiotowego przepisu, którego aktualne brzmienie nie jest sformułowane w sposób wystarczająco precyzyjny.

Zgodnie z brzmieniem § 6 ust. 2 cudzoziemcowi przebywającemu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wraz z małżonkiem lub małoletnimi dziećmi, przysługuje świadczenie pieniężne na każdego członka rodziny w przypadku rodziny składającej się z: dwóch członków – 20 zł, trzech członków – 15 zł, czterech i więcej członków – 12, 50 zł – na dzień. Z uwagi na brak jasnej definicji rodziny zasadnym jest konkretne wskazanie podmiotów, którym wysokość pomocy ustala się na podstawie obowiązującego § 6 ust. 2.

Zgodnie z treścią definicji J. Rembowskiego rodzina *sensu largo* jest to grupa ludzi zjednoczonych pewną formą regularnej interakcji lub wzajemnej zależności, jak również pojęcie rodziny utożsamia się często z pojęciem gospodarstwa domowego, ponieważ tworzy ona jednostkowe gospodarstwo³⁾. Natomiast zgodnie z treścią definicji J. Szczepańskiego rodzina *sensu stricte* jest grupą złożoną jedynie z osób połączonych stosunkiem małżeńskim i rodzicielskim⁴⁾.

W związku z powyższym proponuje się zmianę brzmienia § 6 ust. 2: „jeżeli cudzoziemiec przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wraz z małżonkiem, swoim małoletnim dzieckiem lub małoletnim dzieckiem pozostającym pod jego opieką, wysokość świadczenia pieniężnego na każdą osobę wynosi, w przypadku: dwóch osób – 20 zł, trzech osób – 15 zł,

³⁾ J. Szczepański, *Elementarne pojęcia socjologii*, PWN, Warszawa 1970.

⁴⁾ J. Rembowski, *Rodzina w świetle psychologii*, WSiP, Warszawa 1986.

czterech i więcej osób – 12, 50 zł – na dzień”. Proponowany zapis jednoznacznie włączy do katalogu podmiotów cudzoziemców, którym opieka nad małoletnimi została przyznana na mocy postanowienia sądu.

Dodanie § 7 w projekcie rozporządzenia podyktowane jest względami technicznymi np. likwidacją ośrodka z końcem ostatniego dnia miesiąca. Obowiązujący termin wypłaty świadczeń uniemożliwi wypłatę należnych świadczeń cudzoziemcom korzystającym z pomocy realizowanej poza ośrodkiem, odbierającym należną pomoc w likwidowanym ośrodku. Zaproponowana zmiana umożliwi wypłatę należnych świadczeń w likwidowanym ośrodku cudzoziemcom, którzy w przyszłym miesiącu będą korzystać ze świadczeń pieniężnych na pokrycie we własnym zakresie kosztów pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeszcze w miesiącu, w którym likwidowany jest ośrodek.

Powyższa przesłanka uzasadnia proponowaną regulację w sytuacji likwidacji ośrodka po 15 dniu miesiąca, czyli po wypłacie należnych cudzoziemcowi świadczeń za dany miesiąc.

Dotychczas obowiązujący § 7 ust. 1 określa jedynie wysokość pomocy na pokrycie kosztów przejazdu najtańszym środkiem komunikacji publicznej oraz pokrycie tylko części kosztów wyżywienia cudzoziemca w podróży w związku z dobrowolnym powrotem do kraju, do którego cudzoziemiec ma prawo wjazdu, wskazując, iż pomoc ta wynosi 15 zł na dzień podróży.

Proponowana zmiana w zakresie poszerzenia podmiotów uprawnionych do określonej wysokości pomocy na mocy dotychczasowego § 7 ust. 1 oraz terminu jej wypłacenia w myśl dotychczasowego § 7 ust. 3, podyktowana jest koniecznością uregulowania wysokości pomocy oraz terminu jej wypłacenia dla podmiotów, które na podstawie proponowanej zmiany ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zostały dołączone do katalogu uprawnionych do pomocy w myśl nowego brzmienia art. 70 ustawy.

Projekt rozporządzenia zawiera propozycję zwiększenia wysokości pomocy dla cudzoziemców określonej w § 7 ust. 1 do kwoty 23 zł. Powyższe uzasadnione jest faktem, że obecnie zapewnia się przejazd tylko najtańszym środkiem komunikacji oraz pokrywa się tylko część kosztów wyżywienia w podróży natomiast proponowana zmiana ustawy przewiduje zniesienie ograniczeń, co do rodzaju środka komunikacji i pokrywania kosztów wyżywienia w podróży w całości.

Zmiana brzmienia dotychczasowego § 10 ust. 2 jest konsekwencją zmian wprowadzonych w § 6 ust. 2 przez ograniczenie do minimum posiłkowania się niejasnym pojęciem rodziny.

W projekcie zaproponowano, aby rozporządzenie weszło w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Wstępna opinia o zgodności projektu z prawem Unii Europejskiej

Projekt rozporządzenia nie podlega prawu Unii Europejskiej.

Informacja o podleganiu projektu notyfikacji

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów technicznych, a zatem nie podlega obowiązkowi notyfikacji, zgodnie z trybem przewidzianym w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039 oraz z 2004 r. Nr 65, poz. 597).

Projekt rozporządzenia nie wymaga przedłożenia właściwym instytucjom i organom Unii europejskiej lub Europejskiemu Bankowi Centralnemu w celu uzyskania opinii, dokonania konsultacji lub uzgodnienia.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI (OSR)

1. Podmioty, na które oddziałuje rozporządzenie

Przepisy projektu rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie wysokości pomocy dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy będą oddziaływać na następujące podmioty:

- 1) cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy,
- 2) Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców.

2. Konsultacje społeczne

Projekt rozporządzenia został opracowany w resorcie spraw wewnętrznych i administracji, a w procesie uzgodnień międzyresortowych projekt zostanie przedstawiony do zaopiniowania: członkom Rady Ministrów, Szefowi Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Prezesowi Rządowego Centrum Legislacji oraz będzie poddany konsultacjom z: Helsińską Fundacją Praw Człowieka, Wysokim Komisarzem Narodów Zjednoczonych do Spraw Uchodźców, Stowarzyszeniem Amnesty International, Polską Agencją Humanitarną, Instytutem na Rzecz Państwa Prawa, Stowarzyszeniem Interwencji Prawnej, Fundacją Edukacji i Twórczości, Polskim Czerwonym Krzyżem oraz Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć.

W ramach konsultacji społecznych i w celu wykonania obowiązku wynikającego z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn. zm.) projekt rozporządzenia zostanie umieszczony na stronie internetowej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

3. Wpływ rozporządzenia na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego

Skutki finansowe związane z wejściem w życie projektowanego rozporządzenia obejmą: koszty związane z podwyższeniem wysokości pomocy na pokrycie kosztów zakupu biletów na przejazd środkiem komunikacji publicznej oraz pokrycie całkowitych kosztów wyżywienia cudzoziemca w podróży w związku z dobrowolnym powrotem do kraju, do którego ma prawo wjazdu lub przeniesieniem do innego państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrywanie wniosku o nadanie statusu uchodźcy na podstawie rozporządzenia Rady (WE) Nr 343/2003 z 15 zł na 23 zł na dzień podróży.

Zwiększone koszty będą dotyczyły:

- 1) zakupu biletu na przejazd środkiem komunikacji publicznej, a nie jak dotychczas najtańszym środkiem komunikacji publicznej oraz
- 2) pokrycia całkowitych kosztów wyżywienia, a nie jak dotychczas pokrycia tylko części kosztów wyżywienia.

W zakresie kosztów zakupu biletu na przejazd środkiem komunikacji publicznej: rezygnacja z zakupu biletu na przejazd najtańszym środkiem komunikacji publicznej stwarza możliwość zakupu biletu lotniczego.

Za pośrednictwem Urzędu do Spraw Cudzoziemców z pomocy w dobrowolnym powrocie przez trzy kwartały 2010 r. skorzystało 20 cudzoziemców, którym zakupiono bilety kolejowe. W skali roku przewiduje się, że będzie to około 27 cudzoziemców. Wzrost kosztów może być

spowodowany różnicą między ceną biletu kolejowego a lotniczego, która wynosi około 600 zł czyli przy 27 osobach będzie to kwota około 16 200 zł rocznie. Trudny do oszacowania jest wzrost liczby cudzoziemców, którzy zdecydują się na dobrowolny wyjazd z terytorium Polski w sposób zorganizowany przez Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców w sytuacji gdy powstanie możliwość zakupienia przez Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców również biletów lotniczych.

W zakresie kosztów związanych z pokryciem całkowitych kosztów wyżywienia:

obecnie zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 maja 2009 r. w sprawie wysokości pomocy dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy, wysokość pomocy na pokrycie kosztów wyżywienia cudzoziemca w podróży wynosi 15 zł na dzień podróży. Po wprowadzeniu zmian w ww. zakresie wysokość całkowitych kosztów wyżywienia wyniesie 23 zł na jeden dzień, a zatem nastąpi wzrost o 8 zł na dzień podróży. Zakładając, że średni czas podróży wynosi 2 dni, a Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców zorganizuje w ciągu roku dobrowolne powroty dla 27 cudzoziemców, to wzrost kosztów w tym zakresie wyniesie około 432 zł w skali roku ($8 \text{ zł} \times 2 \text{ dni} \times 27 \text{ osób} = 432 \text{ zł}$).

Całkowity koszt wynikający z rezygnacji z ograniczeń co do zakresu świadczeń w ramach udzielanej pomocy w dobrowolnym powrocie wyniesie ok. 16 632 zł w skali roku.

4. Wpływ regulacji na rynek pracy

Wejście w życie rozporządzenia nie będzie miało wpływu na rynek pracy.

5. Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw

Wejście w życie rozporządzenia nie będzie miało wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

6. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny

Wejście w życie rozporządzenia nie będzie miało wpływu na sytuację i rozwój regionalny.

7. Źródła finansowania

Koszty związane z wprowadzoną zmianą zostaną sfinansowane w ramach limitów wydatków ustalonych w części 42 – Sprawy wewnętrzne, której dysponentem jest Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, w ramach środków będących w dyspozycji Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców.